

Operativní akce StB s využitím metody „Kámen“ na hranicích u Mariánských Lázní

Cílem této edice dosud nepublikovaných dokumentů je objasnit vybrané případy tzv. akce „Kámen“ realizované komunistickými bezpečnostními složkami na státních hranicích v letech 1948–1950 v Karlovarském kraji. Pozornost je věnována rovněž pozadí případů prvních obětí včetně přípravné fáze potřebné pro zahájení hromadných akcí s využitím jednoduchých dotazníkových formulářů.

O co vlastně šlo

Přes Altmugl, německou vesnici jen pár kilometrů od Nového Mohelna (bývalá česko-německá vesnice Neumugl) v okrese Mariánské Lázně, se po prvomájových oslavách v roce 1948 snažilo uprchnout do zahraničí několik zoufalých lidí i s dětmi. Nikdo z nich však tehdy netušil, co se ve skutečnosti chystá. Na pořadu dne totiž nebyly přechody státních hranic bez vědomí komunistických úřadů, nýbrž nezákonné, přesto však téměř do posledního detailu propracované operativní akce zpravodajské služby ministerstva vnitra, konkrétně oddělení či skupiny III/Aa tzv. vnitřní státní bezpečnosti přednosty JUDr. Štěpána Plačka.

Bizarní „divadelní představení“ o několika dějstvích se odehrála v hraničním prostoru několik desítek kilometrů na severozápad od Všerubského průsmyku jen pět dní po zatčení Oldřicha Maláče a jeho manželky v Myslívě u Všerub na Domažlicku.¹ Stalo se tak po mimořádných opatřeních bezpečnostních složek, v rámci nichž bylo zatčeno několik desítek osob, které se měly podílet na organizování ilegálních přechodů v této oblasti. Stejně jako Všeruby bylo i Nové Mohelno místem, kudy prchali do zahraničí lidé nespokojení s nastoleným komunistickým režimem. Z tohoto důvodu zde byly doslova ideální podmínky pro kamuflované akce zpravodajských orgánů ministerstva vnitra. Jejich scénář byl předem napsaný a důkazní materiály přichystané. Stačilo dodržet princip akce „Kámen“, nastrčit šikovného agenta nejlépe do již fungující ilegální skupiny a úspěch komunistické kontrarozvědky byl téměř zaručen.

Jak vyplývá z definice tzv. případů „Kámen“, která byla politbyru předložena ministrem vnitra Rudolfem Barákem o několik let později v roce 1956 a která plně zapadá do kontextu našeho uvažování v nové perspektivě, šlo o záležitost výhradně metodic-

1 O průběhu a pozadí provokačních akcí organizovaných na Všerubsku JANDEČKOVÁ, Václava: Akce „Kámen“ – Všeruby 1948. Nová odhalení v případě falešné hranice Evžena Abrahamoviče. *Paměť a dějiny*, 2013, roč. 7, č. 2, s. 75–89.

kou a nikoliv ojedinělou – pochopitelně přísně utajovanou: *V daném případě nešlo o název konkrétní operativní akce, nýbrž o metodu, jíž byly realizovány různé případy. Podstata této metody spočívala v tom, že orgánové bezpečnosti přivedli osoby, usilující o ilegální odchod do zahraničí, na domnělou úřadovnu CIC a tam je vyslyšeli o tom, jakou činnost hodlají tyto osoby v zahraničí vyvíjet. Po skončení výsledku bylo pod nějakou záminkou fingováno předání těchto osob zpět našim bezpečnostním orgánům.*²

Metoda „Kámen“ pod krycím názvem akce „Jonny“ (podle krycího jména agenta provokatéra Františka Hejného) byla opatrně a poměrně úspěšně odzkoušena v Myslívě u Všerub, a tak se počínaje květnem 1948 mohlo začít s hromadnými zátahy. Pro zjednodušení a zrychlení skupinových operativních akcí byly připraveny otázky, na které uprchlíci na zdánlivě svobodné půdě ochotně odpovídali. Na identické otázky získával komunistický agent oblečený v americké uniformě logicky téměř stejné odpovědi. Proč by také jinak uprchlíci z lidovědemokratického zřízení pod nadvládou KSČ i za cenu ohrožení života utíkali? Z odpovědí na připravené otázky vyplývá, že důvodem útěků dotazovaných byl politický teror, který v Československu po komunistickém převratu zavládl.

Zatímco řada skutečných převaděčů s nasazením života pomáhala uprchlíkům dostat se bezpečně za hranice, nejen v Praze, ale například i na Moravě, podél celé jihozápadní česko-německé hranice se to zároveň hemžilo agenty provokatéry.³ Například během druhého květnového týdne roku 1948 bylo na tzv. falešné hranici u Nového Mohelna zatčeno šestnáct předem vytipovaných dospělých osob a dvě malé děti. Všichni zatčení byli v okamžiku, kdy na vozové cestě minuli falešnou závoru, přesvědčeni, že se nacházejí na bezpečné půdě v americké okupační zóně Německa. Je zřejmé, že základní princip metody „Kámen“ byl vzhledem ke zneužívání cizích státních symbolů v kolizi i s mezinárodním právem.

„Vyhodnocení“ operativních akcí příslušníky StB v Praze

V průběhu následného vyšetřování byl vypracován podrobný seznam dalších lidí k zatčení právě v souvislosti s těmito falešnými „přechody hranic“. Vesměs se jednalo o lidi, kteří byli ilegálně činní nebo kteří uprchlíkům napomáhali či jen věděli o tom, že se jejich známí nebo příbuzní chystají za hranice, a uprchlíci je uvedli během výsledku na falešné úřadovně „americké vojenské kontrarozvědky“.

První zdokumentovaná dramata se odehrála zdánlivě nekoordinovaně v rámci dvou hromadných a poměrně živelných akcí provedených vždy v noci na 6. a 13. května 1948. Ostatně tento dojem potvrzuje i zpráva přednosty referátu B/1 Oblastní úřadovny Státní bezpečnosti v Praze dr. Pecha.

2 NA, Archiv ÚV KSČ, f. Politické byro ÚV KSČ 1954–1962 (02/2), sv. 115, a. j. 138, bod č. 9, Zpráva o přešetření odpovědnosti Ivo Mílěna, Vladimíra Šmolky a Bedřicha Pokorného za nepřípustné metody v práci bezpečnosti. Předložil Rudolf Barák 3. 9. 1956. Jde o výtah ze zprávy Generální prokuratury. Za objevení a poskytnutí této výstižné definice děkuji Mgr. Janu Frolíkovi.

3 Podrobněji k tématu převaděčství JANDEČKOVÁ, Václava: Ota Tulačka a tajné akce zaměstnanců amerického velvyslanectví v Praze 1948–1949. Protikomunistická činnost a souvislosti s akcemi StB „Kámen“, „Praha – Žatec“ a „Hansa“. *Securitas Imperii*, 2013, č. 22, s. 36–77.

Pech v polovině června popsal, jaké potíže měl s následným zpracováním údajně nesouvisajících případů ilegálních přechodů přes hranice, které ve skutečnosti připravili zpravodajští orgány ministerstva vnitra ve spolupráci s příslušníky Státní bezpečnosti v Mikulově a Pobočky oblastní úřadovny StB Mariánské Lázně (viz dokument č. 1). Podobné potíže měl i při zpracovávání případů ze Všerub, kdy k zatčeným osobám – rodině Jana Prošvice, Karlu Doutnáčovi a Otto Slavíkovi nebyl dodán usvědčující materiál ani žádné jiné informace, kdo bude případy zpracovávat. Teprve postupem času zjišťoval, že výsledky mohou být vedeny pouze za přítomnosti zpravodajských orgánů a že je to právě ministerstvo vnitra, které za Oblastní úřadovnu Státní bezpečnosti v Praze přebírá veškerou odpovědnost.⁴

Záznam o celé záležitosti, který byl vypracován bez uvedení autora dne 19. května 1948, připomíná „polotovar“ neznámého původu (viz dokument č. 2). Pech naznačil, že šlo z jeho hlediska o špatně odvedenou práci a že by mohly nastat problémy při soudním projednávání případů.

Z výše uvedeného je zřejmé, že se již v raném stádiu začaly objevovat pochybnosti o celkovém smyslu těchto provokačních akcí u samotných příslušníků Státní bezpečnosti. Přednosta zpravodajské služby odboru III/A ministerstva vnitra, první velitel StB a člen ÚV KSČ v jedné osobě Jindřich Veselý však věděl, že sebedokonalejší vyšetřování a sebebrutálnější výsledky nemohou konkurovat zcela dobrovolné a velmi ochotné výpovědi před usměvavým a vstřícným, i když falešným „důstojníkem americké armády“.

Záznamy o realizaci operativních akcí s využitím metody „Kámen“ svědčí o velké snaze bezpečnostního aparátu KSČ využít kontrarozvědný potenciál těchto provokací a zároveň upozorňují na rozsah autentického, avšak roztržitého protikomunistického odboje.

První hromadná akce a dodatečně vypracovaná oficiální zpráva o zatčení

Teprve s odstupem jednoho až dvou týdnů, tj. dne 18. května 1948, vypracoval přednosta Pobočky oblastní úřadovny StB v Mariánských Lázních Komárek k podchyteným nezákonným přechodům státních hranic dvě podrobné zprávy o zatčeních – bylo zapotřebí obratnou formou popsat, jak k zadržení osob došlo, pochopitelně bez jakýchkoli náznaků, že ve skutečnosti šlo pouze o fingované přechody včetně výsledků na domnělé úřadovně CIC.

Zpráva týkající se první hromadné akce byla označena číslem jednacího Stb-2a-3710/48 s popisem věci *Hnátek Jaroslav, Dr. Minařík Vladimír, Hrazdil Bohuslav a spol. – příprava úkladů o republiku* (viz dokument č. 3).⁵ Cílem této operativní akce však nebylo zřejmě jen zatčení 12 dospělých osob, převážně studentů, a dvou malých dětí. Políčeno bylo s největší pravděpodobností také na bývalého pilota RAF Josefa Hnát-

4 Nejpodrobněji k celé problematice tzv. falešných hranic JANDEČKOVÁ, Václava: *Kámen. Svědectví hlavního aktéra akce „Falešné hranice“ u Všerub na Domažlicku*. Nakladatelství Českého lesa, Domažlice 2013.

5 ABS, f. MV-V, vyšetřovací spis a. č. V-3307 MV, Štauber Josef a spol., Podsvazek I., Zpráva o zatčení vypracovaná Pobočkou oblastní úřadovny StB Mariánské Lázně, 18. 5. 1948.

ka, majora letectva toho času na nucené dovolené od leteckého pluku 43 Dr. Edvarda Beneše v Přerově. Jeho protirežimní aktivity byly totiž bezpečnostním složkám už dlouhou dobu trnem v oku. Oběti rozsáhlé provokace se stal mimo jiné také jeho bratr Jaroslav, strojvůdce z Lednice. Podle zmíněné zprávy o zatčení měli spolu s dalšími lidmi překročit hranice v prostoru Nové Mohelno kolem půlnoci z 5. na 6. května 1948. Měli se tak dostat do německé vesničky Altmugl – kam však nikdy nedošli. Jejich cesta končila možná i na půli cesty mezi obcemi Stará Voda a Nové Mohelno. Zatčení byli orgány Pobočky oblastní úřadovny StB Mariánské Lázně o pár hodin později po několika dějstvích „divadelního představení“ s názvem „Falešné hranice“, či „Kámen“, jak byly později případy z využitím této metody nazývány.

Do Plané nedaleko Mariánských Lázní se měli podle připraveného plánu všichni dopravit sami. Odtud byli odvezeni lehkým nákladním autem krytým plachtou, jak během pozdějšího výsledku popsal redaktor *Svobodného slova* Vladimír Minařík: *Cesta nákladním autem trvala podle mého odhadu ¾ hodiny a projížděli jsme obcí Stará Voda. Někde na vozové cestě jsme byli vysazeni z auta a muži, který organizoval přepravu jsem odevzdal 30 tisíc Kčs. [...]*

Bylo nám řečeno, že máme jít podle sloupů k potoku a pak podél potoka. Šli jsme mokrou loukou a mám dojem, že nás vedl neznámý muž s jízvou. Asi za ¾ hodiny jsme došli k silnici a po krátké chůzi k silniční závoře. Bylo nám řečeno, že toto je hraniční závora a proto jsem neznámému muži odevzdal zapalovač, který měl doručit [Ivanu] Pourovi, jako znamení, že se přechod podařil. Za závorou jsme ušli asi 30 metrů, když nás zastavil německý finančník s puškou a zavedl nás do domku s nápisem Zollamt. Tam jsme byli uvedeni do místnosti se stoli (sic), lavicemi a třemi lůžkami (sic) a byly nám předloženy k vyplnění každému dva německé dotazníky. [...]

Později jsem byl zavolán k výsledku k americkému důstojníkovi, který se mne snažil získat pro spolupráci se skupinou gen. Prchala. Tuto nabídku jsem zdvořile odmítl. Na to on mi řekl, že doufá, že si to rozmyslím. Slíbil mi, že budeme zavezeni do hotelu a dal německému finančníkovi pokyn, aby nás tam dal dopravit. Německý finančník nás pak vyvedl na silnici a vedl nás, aniž jsme si to uvědomili zpět k závoře a tam nám řekl několik vět, které jsem docela nepochopil, ale z nich jsem vyrozuměl, že jsme podezřelí jako čl. špioni proti Americe a že nás proto vrací na čl. území. Skoro v tomto okamžiku nás obklopili uniformovaní členové SNB se zbraněmi v rukou a odvedli nás k autobusu, který nás dopravil do Mar. Lázní.⁶

Jarmila Minaříková, která byla po výsledku na falešné úřadovně CIC v Novém Mohelnu dne 6. května 1948 zadržena s manželem a svými dvěma malými dětmi – sedmiletým Vladimírem a dvouletým Janem –, stihla před zatčením a před očima agenta StB napsat své matce: *Milá mami, lístky si vem a jsem ti dlužna a prosím uklid' nám abysme se sem rádi vraceli. Líbá Jar.*⁷ (Vybrané dotazníky a protokoly sepsané během první hromadné akce předkládají dokumenty č. 4–12.)

6 ABS, V-3307 MV, Štauber Josef a spol., II. díl, protokol sepsaný s Vladimírem Minaříkem na Pobočce oblastní úřadovny StB v Mariánských Lázních, 8. 5. 1949.

7 Tamtéž, Podsvazek I., Vzkaz J. Minaříkové rodině z falešné úřadovny CIC, 6. 5. 1948.

Druhá hromadná provokační akce s využitím metody „Kámen“

Další zpráva o zatčení vypracovaná přednostou Pobočky oblastní úřadovny StB v Mariánských Lázních Komárkem ze dne 18. května 1948 se vztahuje k následné provokační akci, která se uskutečnila v noci z 12. na 13. května (viz dokument č. 13). Je označena číslem jednací Stb-2a-3709/48 s popisem věci *Dušnic Jiří a spol. z Prahy – příprava úkladů o republiku*.⁸ Na základě této zprávy měly hranice v prostoru Nové Mohelno překročit čtyři osoby dne 12. května 1948 půl hodiny před půlnocí. Směr byl stejný jako ve zprávě předchozí, tj. uprchlíci měli dorazit do německé vesničky Altmugl, kde měli vyplnit dotazníky zpravodajského charakteru. Oběti provokace vyplnily dotazníky, ale ani v tomto případě ve skutečnosti nepřekročily česko-německé hranice. Pouze podležly hraniční závoru, jak dodnes vzpomíná Eleonora Holešovská, rozená Steinerová, s největší pravděpodobností poslední žijící oběť provokací s využitím metody „Kámen“.⁹

Všichni byli zatčeni orgány Pobočky oblastní úřadovny StB Mariánské Lázně o tři a půl hodiny později po dalších předem připravených fingovaných krocích, během nichž neměli ani tušení, že jsou obětí provokace. Oficiálním důvodem vrácení všech na československé území mělo být členství Otakara Hoďánka v KSČ od roku 1945. Pro Hoďánka to nebyl první neúspěšný pokus o překročení hranic.

Posluchač Právnické fakulty Karlovy univerzity Otakar Hoďánek podle dokumentů StB byl sledován bezpečnostními složkami již dávno před svým zatčením. Vrátný jeho pražského hotelu měl minimálně od března 1948 za úkol hlásit veškerou jeho korespondenci z ciziny včetně adresy odesílatele. Na studium si Hoďánek přivydělával výukou anglického jazyka, v roce 1947 získal dokonce čtyřměsíční stipendium pro studium v zahraničí. Podle zprávy Oblastní úřadovny StB v Praze ze dne 18. února 1948 mu byl v dubnu 1947 na doporučení ministerstva školství vystaven cestovní pas na studijní cestu do Dánska, a to přes Polsko, Švédsko, Norsko a Německo. V Dánsku se zúčastnil kurzu na Mezinárodní vysoké lidové škole.¹⁰

Dne 5. května 1948 ráno v 8.00 hod. se měl O. Hoďánek dostavit k protokolárnímu výslechu na StB v Praze. To byl zřejmě poslední důvod, proč se rozhodl dne 8. května 1948 se svými spolužáky překročit státní hranice do americké okupační zóny Německa. Tento přechod se však nezdařil. Hoďánek při něm dokonce musel zahodit aktovku se svými osobními věcmi. Druhý pokus o ilegální přechod hranic si Státní bezpečnost již dokázala ohlídat. Nastrčený agent nasměroval Hoďánka přímo do pastí v Novém Mohelnu. Patrně ze své první cesty za hranice stihl Hoďánek odeslat rodině z Prahy dopis se slovy *dobře mi schovejte doklady, jež jsou v tomto dopise. Jsou pro mne vrcholně důležité, až se vrátím. Dejte je někam do krabice do skříně. Hlavně ať se neztratí. Nemějte o mne strach. Vše jde dobře. Jednou budete hrdí, že jsem to udělal*.¹¹

8 Tamtéž, Zpráva o zatčení vypracovaná Pobočkou oblastní úřadovny StB Mariánské Lázně, 18. 5. 1948.

9 Telefonický rozhovor autorky s Eleonorou Holešovskou, 3. 4. 2014.

10 ABS, f. MV-V, vyšetřovací spis a. č. V-3307 MV, Štauber Josef a spol., Podsvazek I., Zpráva OúStB v Praze o Otakaru Hoďánkovi, 18. 2. 1948.

11 Tamtéž, Dopis Otakara Hoďánka rodině sepsaný pravděpodobně před prvním pokusem o ilegální útěk, bez datace.

Ani externí učitel jazyků Jiří Dušnic lest neprohlédl. Protokol, který s ním byl na falešné úřadovně CIC v Novém Mohelnu sepsán v německém jazyce, svědčí o tom, že jeho autorem byl skutečně rodilý Němec nebo člověk s vynikající znalostí němčiny (viz dokument č. 14).

Jiří Dušnic byl bývalým příslušníkem československé západní zahraniční armády a nadporučíkem tankového vojska v záloze. Stejně jako mnozí jeho spolubojovníci měl za manželku Angličanku. Jmenovala se Joan Dovsetová, měli dceru Annu. Pozoruhodné je, že Dušnic sám věděl o tom, že se již přibližně tři týdny na hranicích odehrávají dramata, kdy uprchlíci jsou zatýkáni příslušníky československých bezpečnostních složek převlečenými do německých uniforem, jak v protokolu uvedl. Možná proto, že Dušnic vyučoval angličtinu, nebyl tehdy „americký důstojník“ po ruce – jeho nedokonalá jazyková výbava by mohla provokační akci prozradit.

Další z obětí provokací a cejch „nepřítele státu“

O několik dní později, tj. 22. května 1948, se na falešné úřadovně CIC u Nového Mohelna ocitl Josef Pánek z Dobříše. To naznačuje, že operativní akce s využitím metody „Kámen“ byly rozvržené po týdnech. Jaký byl asi skutečný počet všech obětí, vezme-li v úvahu, že tyto provokace byly organizovány na několika místech česko-německých hranic a ukončeny byly s největší pravděpodobností nejdříve na přelomu let 1951 a 1952?

Zpráva o zatčení Josefa Pánka byla na Pobočce oblastní úřadovny StB Mariánské Lázně sepsána dne 7. června 1948 s popisem věci: *trestné činy proti státu* (viz dokument č. 15).¹² Kapitán v záloze a bývalý nadlesní na velkostatku Collorado-Mansfelda v Dobříši byl zatčen v hraničním prostoru Nové Mohelno orgány Pobočky oblastní úřadovny StB Mariánské Lázně v půl druhé v noci necelé dva dny poté, co se vydal na cestu. Jeho dva známí v Praze mu tehdy doporučili člověka, který ho měl poslat správným směrem...

Tresty některých obětí nebyly na počátku roku 1948 ještě tak veliké, ale to, co mnohdy následovalo po propuštění z vazby či věznice, nebylo o nic příjemnější. Klatovská rodačka Eleonora Steinerová byla propuštěna sice již po třech měsících, ale z materiálů StB vyplývá, že brzy poté byla sledována i se svým snoubencem doslova na každém kroku. Už koncem července 1949 bylo její sledování dovedeno do bizarní dokonalosti (viz dokument č. 16). Byla podle terminologie StB *západnický zaměřena*, jak bylo také uvedeno například v jedné z četných zpráv pro útvar s krycím označením 601-A, tj. pro Krajské velitelství StB Praha ze dne 10. června 1949: *Po svém propuštění se uzavřela pro sebe a s nikým se v okolí nestýká. Jak bylo od spolehlivých soudruhů zjištěno a což ostatně již prostřednictvím stanice SNB bylo KVStb oznámeno, má míti podezřelé styky s cizinci. [...]*

Jmenovaná bydlí v posledním 5. poschodí. Ob jeden byt vedle ní bydlí krajský velitel závodních milic soudruh Paulus, který na případ první poukazoval. Okna jejich bytů vedou na

12 Tamtéž, Zpráva o zatčení J. Pánka vypracovaná Pobočkou oblastní úřadovny StB Mariánské Lázně, 7. 6. 1948.

*balkon a nad balkonem jest hned rovná střecha domu. Jak sám se s. Paulus vyjádřil, stačil[o] by přidělat naslouchač, v čemž by našim orgánům vyšel vstříc a poskytl by jim všestrannou pomoc.*¹³

V přešetřovací zprávě nechybí ani poznatky, že sledovaná osoba mluví částečně anglicky, francouzsky a německy. Známosti si prý mohla udělat v zahraničí v roce 1946 a 1947 během cest na rekreaci do Švýcarska a Francie, kam odjížděla jako ošetřovatelka. Její budoucí manžel kapitán Jan Holešovský byl za přechod fingované státní hranice z května 1948 odsouzen vojenským soudem na dva a půl roku těžkého žaláře. Odsouzení mělo za následek ztrátu všech vyznamenání a rovněž mu byla vyslovena kasace z hodnosti kapitána. Po abdikaci prezidenta Edvarda Beneše mu však byla při příležitosti nástupu Klementa Gottwalda do prezidentské funkce dne 19. června 1948 udělena amnestie.

Přípravný krok pro zahájení hromadných akcí

Všechny předešlé oběti zpravodajské metody „Kámen“ poblíž bývalé česko-německé vesničky Neumugl, tedy Nové Mohelno, jsou vedeny v Archivu bezpečnostních složek ve spisu V-3307 MV Štauber Josef a spol. v podsvazku I. s připsanou poznámkou *pozor oper.[ativní] materiály*, jehož obsah tvoří 180 stran dokumentů. Po prostudování podkladů k Josefu Štauberovi se lze dopátrat velmi zajímavé souvislosti ohledně vzniku konečné podoby dotazníků předkládaných běžencům na falešných úřadovných CIC na československém území.

Dne 16. dubna 1948 byla odeslána z Oblastní úřadovny StB v Plzni na ministerstvo vnitra zpráva označená krycí značkou A-VII-A s informací o zatčení a vytěžení Josefa Štaubera, který se vrátil z Německa. Dne 9. dubna byl podle pokynů Pobočky oblastní úřadovny StB Mariánské Lázně Josef Štauber zatčen v Plzni, načež mu v plzeňské vazbě byl dán papír a tužka, *aby napsal skutečnosti týkající se jeho útěku i jeho pobytu v Německu, zvláště pak aby napsal otázky, které mu při výslechu byly položeny americkou CIC.*¹⁴ Z jeho detailních poznámek byla vypracována podrobná zpráva, která byla ve formě nedatované přílohy odeslána do Prahy do stejných rukou, tj. defenzivnímu odboru neboli oddělení III/Aa vnitřní státní bezpečnosti, které spadalo přímo pod zpravodajskou službu ministerstva vnitra neboli odbor III/A přednosty Jindřicha Veselého (viz dokument č. 17).

Uvedený zápis obdržel příslušný referát oddělení III/Aa dne 20. dubna. Do zřejmě prvního hromadného zátahu v Novém Mohelnu v rámci provokační akce s využitím metody „Kámen“ tedy zbývaly dva týdny – dost času na to, aby mohl být připraven podrobnější seznam minimálně jednadvaceti očíslovaných otázek, na které museli nic netušící uprchlíci odpovídat.

13 Tamtéž, Prošetřovací zpráva o Eleonoře Steinerové pro KV StB Praha, 10. 6. 1949.

14 Tamtéž, Zpráva OÚStB v Plzni pro oddělení III/Aa o vytěžení Josefa Štaubera, 16. 4. 1948.

Eleonora Holešovská – pravděpodobně jediná dosud žijící oběť provokačních akcí s využitím metody „Kámen“. V době zatčení dne 13. května 1948 byla studentkou filozofie zaměstnanou zároveň jako korespondentka a účetní v Praze.

Foto: ABS

Zpravodajská metoda „Kámen“ jako nástroj likvidace protikomunistického odboje

Na falešných úřadovnách CIC probíhalo vše tak hladce, že do Českého lesa a na Šumavu byly převáženy předem vytipované oběti mnohdy až z Moravy. Není proto divu, že na provokacích na jihozápadní státní hranici spolupracovali například také příslušníci StB z Brna nebo z Mikulova. Docházelo při tom k situacím, kdy ilegální organizace po infiltrování jedním či více agenty bezpečnostních složek dále nevědomky před očima agentů provokatérů, tj. pod dohledem zpravodajské služby ministerstva vnitra a orgánů StB, napomáhaly falešným přechodům či prováděly jinou odbojovou činnost. Uprchlíci pak během výslechů na falešné úřadovně obvykle prozradili všechny zbývající detaily, které bylo zapotřebí zjistit, aby daná ilegální síť mohla být zneškodněna v celé své šíři.

O své cestě z Brněnska do česko-německého pohraničí a zpět ve dnech 15.–16. září 1949 vypovídal před deseti lety například Vincenc Koutník. Narodil se v Dolní Rožince a do konce svého života bydlel nedaleko Brna, v Bystřici nad Pernštejnem. O tom, jak se s Rudolfem Hájkem stal obětí provokace, podal po předchozím úředním předvolání velmi podrobné vysvětlení. Jeho výpověď je ojedinělá z toho důvodu, že detailně líčí osudy obětí metody „Kámen“ bezprostředně po zatčení podle osobních zkušeností (viz dokument č. 18).

Bezpečnostní složky, které měly ilegální skupinu Vincence Koutníka již nějakou dobu pod částečným dohledem, přitom měly mnohem větší ambice, jak dokazuje úryvek velmi podrobné zprávy ze dne 7. července 1949, kdy se již s velkým časovým předstihem uvažovalo o použití provokační metody „Kámen“: *Dne 30. června [19]49 v 23. hod. se konala v lese u Nového mlýna /býv. [alý] Pospíšilův mlýn/ schůzka mezi vedoucími illeg. organizace Koutníkovy, které se za tuto zúčastnili Koutník Vincenc, Hájek Rudolf, Chocholáč Jaroslav a krátkou dobu i Kulík Josef a mezi naší domnělou vojenskou organizací, které se za tuto zúčastnili ref. 40, 61 a 62 plus zajištění. [...] Předkládám na vědomí a navrhuji, aby pomocí útvaru 701-A bylo zřízeno vysílání potřebného hesla, o čemž bychom museli být včas informováni a v kladném případě, aby byla provedena akce „Kámen“, čímž by potom hladce veškerá illegalita na Vysočině přešla do našich rukou.¹⁵ V případě, že nebude možno toto zařídit, navrhuji, aby byla učiněna ještě jedna schůzka, kterou by se snad ještě podařilo učinit a na této provedena patřičná realizace dle případné ústní dohody ref. 61 s útvarem 701-A.¹⁶*

15 Krycí značení „útvary 701-A“ bylo používáno již na jaře 1948 jako krycí označení „zpravodajské centrály“ (v jejímž rámci operovalo tehdejší oddělení tehdejšího III. odboru ministerstva vnitra III/Aa), tj. ještě předtím, než bylo později kodifikováno jako závazné Pomůckou administrativně-operační pro krajská velitelství StB z 15. 12. 1948 a Pomůckou administrativně-operační pro skupinu BAa z 17. 1. 1949 jako tzv. Skupina BAa MV. Nejznámější trojici spolupracovníků tohoto útvaru v souvislosti s případy „Kámen“ byli Amon Tomašoff (vystupoval jako falešný americký důstojník), který podle zprávy z roku 1951 pracoval *zpravodajsky jako agent pro býv. Útvary 701-A /s. [Evžena] Abrahamoviče-nyní v civil. zaměst. a dále pro s. [Emila] Orovana/*. Viz ABS, f. ZV-MV, spis a. č. ZV-122 MV Tomašoff, Zpráva KV StB Karlovy Vary ze dne 4. 7. 1951.

16 ABS, f. MV-B, vyšetřovací spis a. č. V-420 Brno, Kulík Josef a spol. operativní materiál, Úřední záznam č. 93/49, Pro KV StB Brno zpracoval orgán krycím označením 61, 7. 7. 1949.

Další plánovaná schůzka se konala před půlnocí 25. července 1949; během ní došlo dokonce i na demonstraci síly, jelikož obě strany měly po ruce samopaly. Situace se uklidnila až poté, co neznámí agenti provokatéři označení v materiálech StB jako „č. 40“ a „č. 62“ předali Rudolfu Hájkovi a Vincenci Koutníkovi falešné občanské legitimace, čímž u nich opět vzbudili pocit důvěry. Následující den vypracoval orgán č. 40 pro Krajské velitelství StB v Brně o průběhu a výsledku schůzky podrobný úřední záznam: *Pokud jde o provedení odchodu do zahraničí, byli Koutník a Hájek zatím informováni potud, že se budou muset svými prostředky dopravit až za Jihlavu k Havlíčkovu Brodu, odkud již jejich vlastní doprava bude zajištěna. Bylo jim naznačeno, že půjdou směrem na Karlovy Vary. [...] Podle toho, jak se snaží udržet si svou síť pohromadě, je pravděpodobné, že počítají s tím, že po příchodu ze zahraničí by obnovili kurýrem spojení a tak by chtěli pro sebe síť saktivisovat. [...] Po domluvě s útwarem 701 A budou učiněna opatření pro provedení akce Kámen.*¹⁷

Ženy v rukou zločinců a amatérů

Také Marie Štěrbová s dcerou Vlastou, které nechtěly žít v komunistickém státě, se dostaly do pasti agentů provokatérů – staly se obětí metody „Kámen“ v červnu 1950 v hraničním prostoru u obce Svaty Kříž jihozápadně od Chebu (nedaleko samoty Gregorův Dvůr).¹⁸ Před falešným americkým důstojníkem Marie Štěrbová popsala situaci v Československu přesně tak, jak ji vnímala, tj. *90 % lidí nespokojených s komunistickým režimem*, což také uvedla v dokumentu, který byl vyhotoven dvojjazyčně, v anglickém a českém jazyce (viz dokument č. 19).

Případ Štěrbových je o to zajímavější, že byl rozdělen na dvě fáze – k Marii a Vlastě se totiž přidaly další osoby zaměstnané na americkém velvyslanectví. Provokaci s využitím metody „Kámen“ by tak mohly prohlédnout, a proto byly zatčeny stranou během tzv. normálního fingovaného přechodu. Celé akci osobně přihlížel tehdejší velitel útvaru 601-A, tj. Krajského velitelství StB v Praze, přičemž oběti byly pod přímou kontrolou bezpečnostních orgánů s krycími jmény Tonda, Mírek, Karel a agentky s krycím jménem AV-24096. *Po dohodě s orgány 701-A, kteří byli taktéž v Karlových Varech bylo sděleno, že ony tři osoby, t.j. Helena Bartoňová, Milena Macháčková a Jiří Sýkora budou normálně převedeny, a na hranicích že bude přikročeno PS útwarem k jejich zatčení. S oběma Štěrbovými a naší spolupracovnicí že bude provedena akce „Kámen“.*

Dne 22. června 1950 v 9,45 hod. večer byli všichni jmenovaní převezeni TONDOU a MIREKEM v nákladním autě k fingovaným hranicím, odkud asi po 45ti minutové chůzi lesem [bylo] dohodnuto s osobami, které byli (sic) převáděny, v jakém sledu budou tyto převedeny. Nejdříve převáděl ve 22,30 hod. MIREK obě Štěrbové na akci „Kámen“, a vzadu zůstal TONDA se třemi osobami americké ambasády. Asi po 45 minutách po odchodu první skupiny vrátil se zpět MIREK s tím, že všichni již jsou v Německu. [...] Po tomto srdečném rozloučení postupoval MIREK se zbývajících osobami ke hranicím. Po přejetí první hraniční závory byly (sic) znenadání všichni zastaveni

17 Tamtéž, Úřední záznam bez uvedení čísla, Pro KV StB Brno zpracoval referent krycím označením 40, 26. 7. 1949.

18 Více k jejich případu FROLÍK, Jan: Plukovník Antonín Prchal a jeho doba. In: *Minulostí Západočeského kraje* č. 31. Albis International, 1996, s. 129–186.

a MIRKOVI, který tyto převáděl, podařilo se uprchnouti a ostatní [byli] realizováni orgány PS. [...]

Po provedeném výsledku Štěrbových a sepsání protokolu, na fi[n]gované úřadovně CIC byly tyto po uvedení svých poznatků, které ověřili (sic) výpovědi a podané zprávy naší spolupracovnice odvedeny z budovy na cestu, kde jim bylo řečeno, kterým směrem mají postupovati [...] Na této cestě k nádraží, která vedla podél hranic, vnikli orgánové PS útvaru na domělé (sic) Německé území, odkud zavlekli obě jmenované zpět na území ČSR.¹⁹

V noci na 23. června 1950 stihly obě ženy ještě s pocitem bezpečí napsat dopis svému známému: Milý Bědo. Dnes se již nalézáme s mojí dcerou, s tou dámou cos ji viděl u nás, v bezpečí na Americké půdě v Německu. Nyní Ti mohu napsat, že jsem pracovala pro hlavní stan americký. Žádám Tě Bědo bys se také zapojil do naší organizace a pracoval s náma. Doufám pevně, že neodmítneš. Nemám více času napsati. Ostatní Ti poví pán, který Ti doručí tento dopis. Později se přihlásíme. Srdečně Tě zdravím Marie Štěrbová a Vlasta.²⁰

Po roce a půl Marie Štěrbová ve věznici zemřela. Její dcera Vlasta byla odsouzena na sedm let odnětí svobody a propuštěna po třech a půl letech s podlomeným zdravím. Do konce svého života byla přesvědčena, že se jednalo o nezákonný únos z německého území.

V edici dokumentů jsou níže prezentovány dosud nepublikované materiály (kromě dok. č. 19) uložené v Archivu bezpečnostních složek (kromě dokumentu č. 18). U dokumentu č. 14 byl použit překlad originálu z německého jazyka.*

Dokument č. 1 je zpráva přednosta referátu B/1 Oblastní úřadovny StB v Praze ze dne 14. června 1948 vypracovaná patrně pro účely úřadovny či pozdější vysvětlení v souvislosti s šetřením hromadných zatčení v hraničním prostoru Nové Mohelno během května 1948 v rámci několika operativních akcí s využitím metody „Kámen“.

Dokument č. 2 je výňatek souhrnného záznamu o zatčených v rámci operativních akcí v Novém Mohelnu z května 1948. Jeho součástí je i seznam dalších lidí k zatčení se stručným popisem jejich ilegální činnosti, který svědčí jednak o rozsahu protikomunistického odboje, ale zároveň i o snaze využít skutečný kontrarozvědný potenciál konkrétních provokačních akcí bezpečnostním aparátem KSČ.

Dokument č. 3 je zpráva o zadržení celkem 14 osob včetně dvou nezletilých dětí orgány Pobočky oblastní úřadovny StB Mariánské Lázně při přechodu státní hranice dne 6. května 1948 o 4.30 hod. v hraničním prostoru Nové Mohelno – ve skutečnosti v rámci operativní akce zpravodajské služby ministerstva vnitra s využitím metody „Kámen“.

* Tento i další překlady (dokumenty č. 9, 10, 11, 14) zhotovila Václava Jandečková.

19 ABS, f. MV-V, vyšetřovací spis a. č. V-138 MV, Štěrbová Marie a spol., Operativní podsvazek č. 1, Zpráva útvaru 601-A pro útvar 701-A ve věci akce Barnabáš, 24. 6. 1950.

20 Tamtéž, Dopis Marie a Vlasty Štěrbových sepsaný na falešné úřadovně CIC před zatčením v rámci operativní akce za využití metody „Kámen“, 23. 6. 1950.

Dokumenty č. 4–8 zachycují dotazníkové odpovědi některých uprchlíků sepsané na falešné úřadovně americké vojenské kontrarozvědky před zatčením orgány Pobočky oblastní úřadovny StB Mariánské Lázně u Nového Mohelna v noci z 5. na 6. května 1948.

Dokumenty č. 9–10 obsahují překlady protokolů sepsaných v německém jazyce s Janem Pačchou a Vladimírem Minaříkem na falešné úřadovně CIC před zatčením u Nového Mohelna v noci z 5. na 6. května 1948.

Dokumenty č. 11–12 dokládají výsledky Václava Pospíšila na falešné úřadovně CIC opět před zatčením v hraničním prostoru Nové Mohelno v noci z 5. na 6. května 1948.

Dokument č. 13 je zpráva o zadržení čtyř osob orgány Pobočky oblastní úřadovny StB Mariánské Lázně při přechodu státní hranice dne 13. května 1948 o 3.00 hod. v hraničním prostoru Nové Mohelno – opět v rámci operativní akce zpravodajské centrály ministerstva vnitra za využití metody „Kámen“.

Dokument č. 14 je překladem protokolu sepsaného v německém jazyce s Jiřím Dušnicem na falešné úřadovně CIC před zatčením orgány StB u Nového Mohelna dne 13. května 1948.

Dokument č. 15 je zprávou o zatčení Josefa Pánka orgány StB krátce po půlnoci dne 22. května 1948 na státní hranici nedaleko německého Starého Mohelna (Altmugl) v okrese Mariánské Lázně po výsledku na falešné úřadovně CIC.

Dokument č. 16 popisuje průběh a výsledek sledování Eleonory Steinerové (později provdané Holešovské), oběti provokační akce s využitím metody „Kámen“ u Nového Mohelna.

Dokument č. 17 zachycuje informace, které podal Josef Štauber ve vazbě v Plzni po svém návratu z Německa dne 9. dubna 1948. Seznam otázek, které mu byly v Německu kladeny americkou vojenskou kontrarozvědkou, byl zaslán zpravodajskému oddělení III/Aa na ministerstvo vnitra.

Dokument č. 18 je úředním záznamem o podaném vysvětlení Vincence Koutníka k jeho zatčení na podzim 1949 v rámci provokační akce s využitím metody „Kámen“ na Karlovarsku. Vysvětlení bylo podáno dne 31. března 2004.

Dokument č. 19 přináší dvojazyčné anglicko-české dotazníky vyplněné Marií Šterbovou a její dcerou Vlastou v rámci zpravodajské akce s využitím metody „Kámen“ na falešné úřadovně CIC u hraniční obce Svatý Kříž v okrese Cheb v noci z 22. na 23. června 1950. Dále pak jejich dopis sepsaný 23. června 1950 a společnou fotografii.

Dokument č. 1

Oblastní úřadovna státní bezpečnosti v Praze.

Referát B/1 – Kre. [jčí]

V Praze, dne 14.VI.1948.

K č. j. 37807/48.

T a j n é !

Z p r á v a

Dne 3. června 1948 byl zdejšímu referátu předán spis vypracovaný oddělením III Aa ministerstva vnitra. Jednalo se o likvidaci ilegální skupiny v souvislosti se zatčenými osobami, které tato organizace dopravovala za hranice. Ve spise byly uvedeny jednotlivé osoby, které přicházejí v úvahu k zatčení. Charakteristika jednotlivých osob, pokud jde o souvislost s organizací, byla podána velmi stručně a většinou i nepřesně, pravděpodobně byly opsány agenturní zprávy bez zvláštního hodnocení. Z toho důvodu nebyla ve většině případech (sic) udána podrobnější data, která by umožňovala bezpečné vypátrání osoby, o kterou se jednalo. Ve většině případů nebyla uvedena křestní jména, ani adresy, ačkoliv tyto skutečnosti musely být musely být (sic) zpravodajským orgánům (sic) známy. Trestná činnost podle záznamů, jak byla uvedena u jednotlivých osob, byla velmi nejasná a ve většině případů si vyšetřující orgánové nemohli učinit náležitý obraz o osobě vyslychaného, v některých případech nebylo možno ani hloubkovým výslechem prokázat tvrzení zpravodajských orgánů. Jelikož usvědčení jednotlivých pachatelů by bylo vyžadovalo i svědecké výpovědi případně konfrontace zpravodajských orgánů, kteří byli do celé organizace zapojeni. Někde i dokonce přímo. Celý případ byl zpracováván v tom směru, že hlavou organizace jest Zdeněk B j a č e k. Z výsledku šetření však vychází najevo, že vedoucí osobou celé organizace resp. vedoucími osobami jest kruh osob kolem S t e j s k a l o v é Cecílie, do něhož byli zapojeni i zpravodajští orgánové, kteří vlastně celou akci s ilegálními přechody organizovali. Vzhledem k tomu tito orgánové měli možnost zjistit veškeré podrobnosti o jednotlivých osobách, kde byl případ zpravodajsky dostatečně zpracován, takže bylo nutno případ již v době, kdy začala akce zatýkání jednotlivých osob různým způsobem zpravodajsky prověřena (sic), čímž bylo znemožněno rychlé a bezvadné zpracování celého případu. Zpracování případu bylo ztíženo rovněž tím, že se přes žádosti zdejšího referátu nedostavil žádný z referentů případu, který věc zpracovával zpravodajsky. Teprve asi po 5ti dnech se konečně dostavil jeden z úředníků oddělení III Aa ministerstva vnitra, který jest znám zdejšímu referátu pod jménem: Tomy- (s největší pravděpodobností se jednalo o Amona Tomašoffa, kterému se říkalo také Tony – pozn. aut.) a poskytl některé informace na základě, kterých mohl být případ ukončen. Po zpracování případu bylo vypracováno trestní oznámení, které na žádost přednosty oddělení III Aa (Štěpána Plačka – pozn. aut.) se souhlasem přednosty OSTB Praha bylo přepracováno v tom smyslu, že byly vynechány některé osoby, na nichž byl zpravodajský zájem. Proto bylo nutno vynechat některé osoby v souvislosti rovněž v trestním oznámení. Kdyby ovšem měly [být] tyto osoby zcela vynechány, nebylo by možno vůbec podat trestní oznámení, jelikož jde vlastně o organizátory celé akce.

Celkově lze o celém případě říci, že byl zpravodajsky nedokonale připraven, o čemž svědčí řada okolností, mezi jiným i to, že nemají být stíhány osoby, které byly v původní zprávě uvedeny, jako osoby k zatčení (mělo jít např. o příslušníky StB Mikulov, tj. jistého Bedřicha, Hermana a Šafaříka – pozn. aut.), nehledě k tomu, že na celé řadě osob do případu zapojených, byl nebo dosud je zpravodajský zájem.

Jest to ostatně pochopitelné, poněvadž celá akce byla vlastně uměle vyvolána zpravodajskými orgány za zde nezjištěným účelem. Tím také bylo neobyčejně stíženo (sic) zdejší šetření, jelikož veškeré stopy vedly vždy k některému zpravodajskému orgánu a nebo jeho důvěrníku, takže v případě zatčení těchto osob by bylo nebezpečí, že při soudním projednávání případu vyjde na jevo (sic) skutečnost, jakým způsobem byla celá organizace ustavena. V každém případě lze říci, že umělé konstruování jednotlivých případů i celých ilegálních organizací, jako v tomto případě není po stránce státní bezpečnostní žádoucí, jelikož při tom unikají skutečně protistátně pracující skupiny, kterým nemůže být státní bezpečnostními orgány věnována náležitá pozornost, vzhledem k zaneprázdnění při vyšetřování případu jak shora uvedeno.

Jelikož jednotlivé skupiny zasahují do více míst a není zjištěno, že by tyto skupiny tvořily celek, byla skupina lednice (sic) předána k dalšímu šetření pobočce státní bezpečnosti v Mikulově k dalšímu šetření, případ Jarmily S c h l e i s o v é z Plzně bude předán prostřednictvím referátu Z – OSTB Plzeň – a pokud se týče případu Dra. M y s l i v c e z Chebu – OSTB Karlovy Vary.

Přednosta referátu B/1
Dr. Pech v. r.²¹

Archiv bezpečnostních složek, vyšetřovací spis a. č. V-3307 MV, Štauber Josef a spol., Podsvazek I., Zpráva přednosta Oblastní úřadovny státní bezpečnosti v Praze referátu B/1 dr. Pecha ze dne 14. 6. 1948.

21 Dokument je dále opatřen ručně dopsaným záznamem: *Originál spisu předán dne 15. 6. [19]48 p. přednostovi Ostb Praha. B/1 16. 6. [19]48 Krejčí, ulož.*

Dokument č. 2

V Praze, dne 19. května 1948.

Z á z n a m .

Na základě zatčení skupiny osob při ill.[egálním] přechodu stát. hranic v prostoru Mariánské Lázně (sic) byly zjištěny sítě, eventuálně skupiny lidí, kteří k těmto ill. (sic) přechodům napomáhali a je organizovali.

Při ill. přechodu byly tačeny (sic) následující osoby, které jsou t. č. zajištěny ve správní vazbě u POSTB Mariánské Lázně (sic):

P a ť c h a Jan ing., Praha III., Újezd 15/10.²²

S e d l á č e k Jindřich, Lednice č. 368.

P o s p í š i l Václav, taj.[emník] býv. posl.[ance] Čížka, Praha VI., Letohradská 22.

Š i n d e l á ř Miroslav, Praha-Bráník, Hollerova 603.

H r a z d i l Bohuslav, Praha-Ruzýň 423.

S m r č k a Milan, Praha II., Opletalova 32.

K a š p a r Miroslav, Praha XVIII., Na Rovni 12.

N ö t z l Rudolf, Praha XIII., Leflova.

H n á t e k Jaroslav, Lednice 339.

M i n a ř í k Vladimír, JUDr., redaktor SS [Svobodného slova], Praha XIII.

M i n a ř í k o v á Jarmila s dvěma dětmi /hoši/, Praha XIII.

H n á t e k Josef, mjr. pilot, Přerov, předán voj.[enskému] soudu.

(všichni výše uvedení byli zatčeni v noci na 6. května, ostatní v noci na 13. května – pozn. aut.)

H o l e š o v s k ý Jan, kpt. tank. odd., Šenov u Nov. Jičína, předán voj. soudu.

D u š n í c Jiří, učitel angličtiny, Praha XVI., Barrandova 4.

H o ě á n e k Otakar, student, Praha II., Na Poříčí 12.

S t e i n e r o v á Eleonora, stud., snoubenka kpt. Holešovského, Praha XIV., Kloboučnická 16.

Seznam lidí k zatčení v souvislosti ill. přechodů se stručným vylíčením jejich činnosti:

Bjaček [Zdeněk], obchodní příručí nakladatelství Zlatý Klas, bytem Praha X., domy ČAT. Jmenovaný je jednou z hlavních osob, která řídí ill. přechody státních hranic, dodává lidi k těmto přechodům, má být přímým agentem CIC. Je ve spojení s profesorem H r u b ý m . K přechodu dodal celkem asi 26 lidí. Dále je napojen na bývalého

22 Před jménem Jana Pačhy je rukou doplněna červená hvězdička. Kromě červených hvězdiček byly před jmény doplněny také dvě modré hvězdičky, ty se pak objevily i u některých jmen určených k zatčení – byla to zřejmě pomůcka pro rozklíčování jednotlivých skupin zatčených a jejich navazujících kontaktů v rámci třetího odboje.

ředitele satiristického divadla Smíška, který rovněž hodlá přejít se skupinou nějakých herců a hereček do Německa. Dále má obstarati ill. přechod Pietora. Je napojen na skupinu pražských právníků, kteří dodáva-[jí] osoby k ill. přechodům a později někteří z nich chtějí také ill. odejít. Někteří z nich mají napojení na CIC. Dále B j a č e k ill. spolupracuje se škpt. SNB T a ch e z i m z pasového odd., který údajně také dodává lidi k ill. přechodům. Dále je B j a č e k ve spojení s jistým Ladislavem K o p ř i v o u z Prahy, který také dodává lidi k ill. přechodům. B j a č e k i K o p ř i v a dodávali lidi jistému K o n i a r i k o v i, dříve bytem AŠ, t. č. Slovensko, který je převáděl ill. do Německa. Hlavní napojení B j a č k a je na S t ř i h a v k u a Ivana P o u r a.

N o v á k Jiří, nájemce restaurace Radniční sklípek v Chebu. Je napojen přímo na CIC a sice K e e z i h o z Tirschenrethu. Zná člověka, který převedl továrníka J a r d á k a, neb od tohoto obdržel dopis z Německa. Jardáka měl převést por. OBZ, kterého určité N o v á k zná jménem, neb se s tímto stýkal. N o v á k má mít napojení na připravenou organizaci t. zv. DESTRUKČNÍ?

S t ř i h a v k a, vedoucí litografického podniku v paláci Lucerna, fotbalový (sic) soudce. Jmenovaný sprostředkoval (sic) ill. přechod již asi 10ti lidem. Dále doporučil jistého K r á l e, vrátného z baru Figaro v Praze, který má dále sprostředkovati ill. přechody a také chce sám ill. za hranice. Dále je S t ř i h a v k a napojen na Dra K r č í k a z Prahy, taktéž organisátora ill. přechodů. Dále měl S. zorganizovati ill. odchod Fr. K l á t i l a a L e s á k a. Dále je S. napojen na skupinu pražských advokátů / asi 15 až 20/, kteří rovněž dodávají lidi k ill. přechodům st. hranic. Na tyto je napojen pravděpodobně přes B j a č k a. V poslední době byl S t ř i h a v k a v léčení ve Všeobecné nemocnici, kam za ním docházeli na návštěvu Dr. K r č í k a K o n i a r i k z Aše. Dále má spojení s B j a č k e m a L. Kopřivou se kterým se schází.

S t e j s k a l i n g., statkář Praha-Ďáblice. Jmenovaný zná osoby, které obstarávají ill. přechody. U něho v domě jsou konány schůzky, do kterých je zasvěcen jeho syn Jiří a dcera Ludmila neb Lidka.

S t e j s k a l o v á Ludmila-Lidka, dcera. Zařídila ill. odchod N e r m u t ů v é, zná přesné detaily ill. přechodu Dr. B e n d y. Navštěvoval jí zatčený Josef S t a u b e r a v poslední době i K r o u p a, číšník z Plzně, který údajně převedl prof. H r u b é h o. V její společnosti jsou konány schůzky, jmény neznámých přísl. čsl. armády a SNB, kteří mají údajně pracovat proti státu. Dále má Stejskalová známého u fy Import-Export, který obstarává odesílání cenných věcí za uprchlíky do zahraničí. Má to být Pavel S t e i n e r, úředník fy Intrasped v Praze, který je též napojen na Dr. Václava K r č í k a. Dále má S t e j s k a l o v á napojení na bratra P. Z e n k l a, který byl v poslední době v Poděbradech a přes toho má zařídit ill. odchod P. Z e n k l a. U rodiny S t e j s k a l o v y je možno zjistit podrobným šetřením další spoje.

K o p ř i v a Ladislav, student Praha. Je ve spojení s B j a č k e m a K o n i a r i k e m, kterým dodával lidi k ill. přechodům, vesměs z řad studentstva. Má obstarati ill. pře-

chod jistého B o u č k a neb R o u č k a, arch. z Prahy. Jeho strýc škpt. SNB v Karlových Varech, má býti zúčasně (sic) na obstarávání falešných občanských legitimací.

K r á l, vrátný v baru F i g a r o v Praze. Jmenovaný je napojen na S t ř i h a v k u, kterému připravuje lidi k ill. přechodu za hranice. Jedním z nich má býti zápasník D o u š a Václav.

P o u r Ivan, Praha XII., Lucemburská 46, povoláním sportpilot. Byl ve spojení se zatčeným H r a z d i l e m a zařídil přechod J. H n á t k a s někým s amer. velvyslanectví. Je napojen na B j a č k a a k přechodu již dodal několik osob. Je informován o jakýchsi finančních fondech, pomocí kterých jsou umožňovány ill. přechody uprchlíkům. Jeho matka jest zpěvačkou v rozhlasu a je do činů svého syna zasvěcena. P o u r je členem organisace, která sdružuje piloty, kteří mají pomoci letadel umožniti ill. odchod bývalým vlivným osobám.

H r b á č e k [Hugo] pplk. RAF, bytem Praha. Za protektorátu byl kurýrem WH-gen. Brücknerobergruppieführer Preuse. Je napojen přes Dr K r č í k a na S t ř i h a v k u a chce také odejít za hranice. K ill. přechodu pomohl Miroslavu Š i n d e l á ř o v i, který toto ve svém protokole udává.

S m í š e k, bývalý ředitel satiristického divadla [...] ²³

T a c h e z i, škpt. SNB, pasové odd. Praha. [...]

K r o u p a Josef, číšník, posledně v Plzni, t.č. ill. v Německu. [...]

K r č í k Dr. [Václav], Praha I., Dlouhá třída 38. Dle vlastního prohlášení patřil do úzkého kruhu Dr Krajiny. Je napojen na Střihavku, dodává lidi k ill. přechodům a řekl, že až splní svůj úkol, že půjde také. Dále se zná s Vladislavem K o p ř i v o u, s prof. J i r á s k e m z presidentské kanceláře, kterému měl zaříditi ill. přechod a jeho styky zasahují údajně až do min. vnitra /vyšetřit ke komu/. Dále připravuje ill. přechod pplk. RAF H r b á č k a z Prahy a jistého ředitele Báňské uhelné společnosti a jeho manželky redaktorky. Dále je ve spojení s prokurátorem OS nebo KS Dr. M y s l i v c e m z Chebu, který mu podává informace o zatčených nebo zastřelených při ill. přechodech v oblasti Cheb.

S c h l e i s o v á Jarmila, Plzeň. Je milenkou Josefa K r o u p y [...]

Student (rukou připsáno jméno Telc – pozn. aut.) neznámého jména ze společnosti S m í š k a. [...]

B ě l o h r a d s k ý Dr. neb Bělohrad, Praha. [...]

D l o u h ý, Česká uhelná společnost, bytem Praha-Barandov. [...]

P o r u č í k OBZ Cheb. [...]

K o p e c k ý ing. Praha. [...]

K u b e š, obchodník, Praha XII., Šumavská 21. [...]

E i s e n h u t Mirek, údajně zaměstnán u fy Auto-moto-velo v Praze, Haštalská 4. Jmenovaný je zapojen do ill. skupiny mjr. Hnátko [...]

K o n i a r i k Emil, posledně bytem Aš [...]

Vrchní ošetřovatel z nemocnice Bulovka, který ošetřoval D r t i n u, je zapojen na S t ř i h a v k u, se kterým měl zařídit ill. přechod D r t i n y.

Z d e n ě k (rukou připsáno „Bjaček“, tj. je v seznamu dvakrát – pozn. aut), příručí [...]

B o u ě k nebo R o u ě k, architekt z Prahy [...]

G a j d a Vladislav, syn býv. gen.[erála] Gajdy, Praha. [...]

Jistý B e d ř i ch, přísl. STB Mikulov [...]

Jistý H e r m a n, přísl. SNB neb STB Mikulov [...]

Jistý Š a f a ř í k, SNB neb STB Mikulov [...]

D v o ř á ě k Dr., Praha. [...]

R ů ž i ě k a, zaměstnanec min. vnitra. [...]

M y s l i v e c Dr., prokurátor OS Cheb /KS/. Jmenovaný má podávati zprávy o zatčených neb zastřelených při ill. přechodech v oblasti Cheb Dr. K r č í k o v i do Prahy. [...]

P o c h o p Rudolf, autodopravce bytem Konstantinovy Lázně. Spolu se svojí manželkou, která je do jeho ill. činnosti zasvěcena, převáží ve svém autu /nákl. 3-tuna krytá plachtou/ ilegálně lidi ke hranicím, které mu dodávají B j a ě k a S t ř i h a v k a. Za tuto přepravu vybírá od osoby cca 2.000–3.000 Kčs. Jeho auto má poznávací značku ČTN 337. Při předposledním transportu používal však č. 777 [...]

S v o b o d a, vrch. stržm. SNB Konstantinovy Lázně [...]

K u b í k, zaměstnanec vlakové pošty, bytem Konstantinovy Lázně. [...]

H r a z d í l o v á, sestra zatčeného Bohumila Hrazdila. [...]

S t e i n e r Pavel, úředník fy Intrasped Praha. [...]

M a t ě j k o v á Věra, Praha VII., Českomoravská 11. [...]

R o ž e k, škpt. Praha [...]

Š p i r e k, škpt. Praha [...]

B l á h a /?/ Praha [...]

K v a p i l /?/ Praha [...]

N ě m e c, por. Praha [...]

B o r k o v e c, šéf. krim.[inálního] odd. Praha [...]

V y h n a n o v s k ý, sekční šéf min. vnitra Praha [...]

T r o j a n o v á, JUDr. Praha [...]

O d v á r k a, mjr. Praha [...]

C á s e k, mjr. Praha [...]

P o u l Josef, krim. inspektor z Břeclavi. Podával zatčenému mjr. Hnátkovi zprávy z OBZ. [...]

V a r a d í n e k Jan, bytem Lednice na Moravě. Je členem ill. skupiny, kterou utvořil mjr. Hnátek na Moravě. [...]

K o k s a Vladimír, Přerov. Je členem Hnátkovy ill. skupiny.

F e r b a r Karel. Je členem Hnátkovy ill. skupiny.

K o s Jan, bytem Lednice. Je členem Hnátkovy ill. skupiny [...]

Z b o ř í l František. Je členem ill. skupiny mjr. Hnátko.

V a š u l k a, zahradník Lednice, je členem ill. skupiny mjr. Hnátko.

Č e r n ý, student, Lednice. Je členem ill. skupiny mjr. Hnátko.

V o n d r á č e k, redaktor, Praha. [...]

K o p e c k ý, úředník min. [...]

P o u r o v á, Praha XII., Lucemburská 46 [...]

A n t o n í n /?/, Praha. [...]

Ž í d e k Antonín, krim. inspektor, Praha. Bývalý přísl. záp. armády, má za manželku Angličanku, [...]

K u b e š Josef, Praha XIII., Ruská 59, krim. inspektor. Přísl. záp. armády, má za manželku Angličanku, [...]

M i k u l í k Lubomír, stud. Praha. [...]

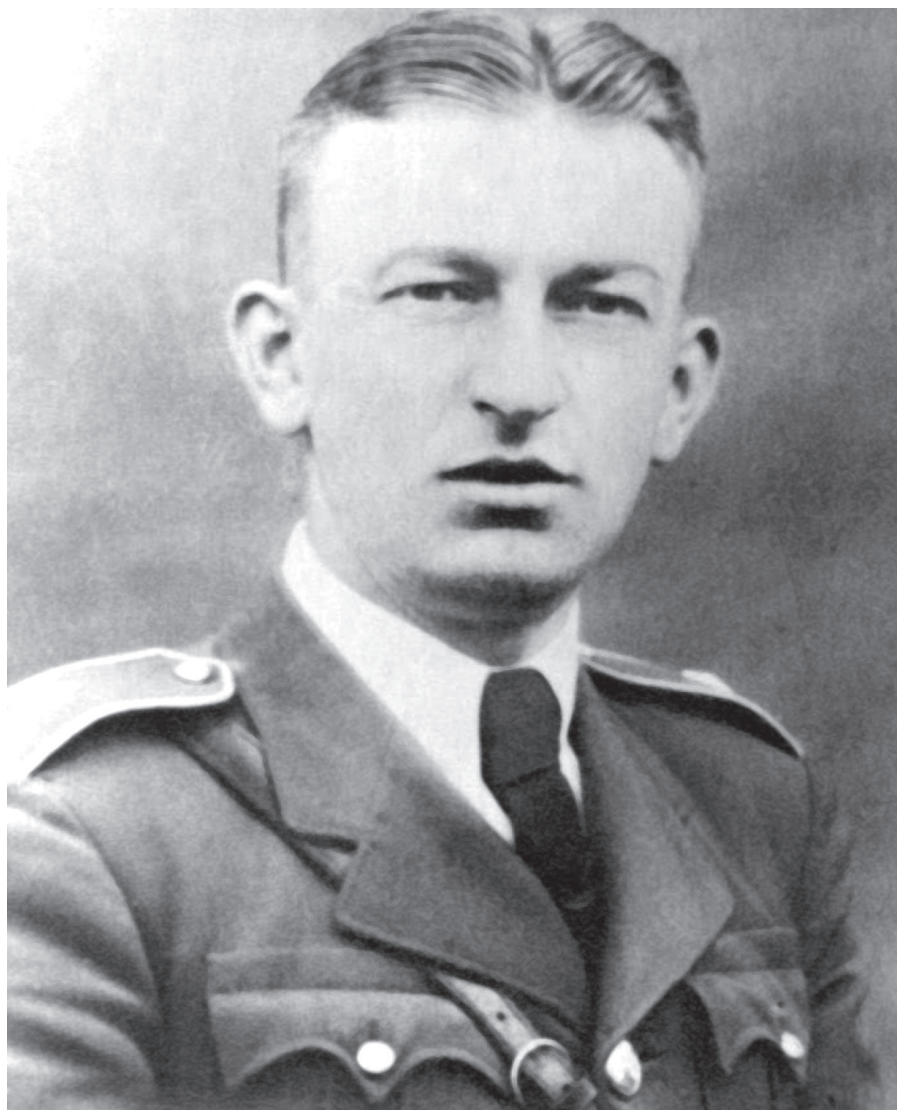
H o l ý Václav, stud. z H. Králové [...]

P a t s e l b Milan, stud. z H. Králové. [...]

Š r a m a r Jiří, stud. z Hr. Králové. [...]

J a n e c k ý Jiří, stud. H. Králové [...]

Archiv bezpečnostních složek Praha, vyšetřovací spis a. č. V-3307 MV, Štauber Josef a spol., Podsvazek I., Záznam o osobách zatčených a k zatčení, celkem 7 stran, 19. 5. 1948.

Major Josef Hnátek, nar. 10. května 1910 – bývalý příslušník 311. perutě RAF (navigátor) byl po provokaci metodou „Kámen“ odsouzen vojenským soudem v Praze k trestu smrti oběšením. Tento trest byl v listopadu 1948 změněn na 15 let odnětí svobody – nikdy se nepřestal hájit, že šlo o léčku.

Foto: fcfa.wordpress.com

Dokument č. 3

Sbor národní bezpečnosti
Pobočka oblastní úřadovny státní
bezpečnosti Mariánské Lázně.

Čj.: StB-2a-3710/48.

Věc: Hnátek Jaroslav, Dr. Minařík
Vladimír, Hrazdil Bohuslav a spol. – příprava úkladů o republiku.

Příl.: 13

Zpráva o zatčení.
A. Osobní data.

- I. Jaroslav Hnátek²⁴, nar. 27. 3. 1912 v Břeclavi o. Hodonín [...]
- II. Jindřich Sedláček, nar. 31. 10. 1920 v Lednici o. Mikulov [...]
- III. Miroslav Kašpar, nar. 11. 7. 1924 v Praze [...]
- IV. Bohumil Hrazdil, nar. 11. 9. 1925 ve Vajnorech o. Bratislava [...]
- V. Milan Smrčka, nar. 10. 10. 1924 v Jihlavě [...]
- VI. Rudolf Nötzl, nar. 1. 5. 1924 v Praze [...]
- VII. Jan Patřha, nar. 24. 6. 1918 v Čes. Budějovicích [...]
- VIII. Václav Pospišil, nar. 2. 9. 1915 v Mlázovicích o. Hořice v Podkrkonoší [...]
- IX. Miroslav Šindelář, nar. 13. 7. 1920 v Debři o. Mladá Boleslav [...]
- X. JUDr. Vladimír Minařík, nar. 29. 3. 1909 v Praze [...]
- XI. Jarmila Minaříková, roz. Kuzweilová, nar. 28. 3. 1915 v Praze [...]

Kým a kdy zatčení: Orgány POSTb Mar. Lázně dne 6. 5. 1948 o 4.30 hod.,
a těmito případ také vyšetřován.

Svědci: 0.

Poznámka: 0.

B. Skutková podstata

I.

Jaroslav Hnátek, strojívedce z Lednice čp. 339 okr. Mikulov, Jindřich Sedláček, obchodník z Lednice čp. 386 okr. Mikulov, Miroslav Kašpar, vysokoškolák z Prahy-Břevnova, Na Rovni č. 12, Bohumil Hrazdil, vysokoškolák z Prahy-Ruzyně, Harrantova č. 423, Milan Smrčka, vysokoškolák z Prahy II., Třída Jana Opletala č. 38, Rudolf

24 Bratr Josef Hnátek, bývalý příslušník RAF, byl předán se samostatnou zprávou o zatčení vojenským orgánům v Praze. V rámci provokace byly zadrženy také dvě nezletilé děti manželů Minaříkových.

Nötzl, vysokoškolák z Prahy XIV., Leflova č. 4, Jan Pačcha, vysokoškolák z Prahy III., Újezd č. 415/15, Václav Pospíšil, obchodní zástupce z Prahy VII., Letohradská čp. 22, Miroslav Šindelář, vedoucí prodejního oddělení z Prahy XV., Braník, Bezová č. 603, JUDr. Vladimír Minařík, redaktor z Prahy XII., Barthouova 47 a Jarmila Minaříková z Prahy XII., Barthouova 47 – překročili ilegálně dne 6. května 1948 asi kolem 1 hodiny čsl. st. hranice do Německa do Altmuglu v hraničním prostoru Nové Mohelno o. Mar. Lázně ve společnosti Josefa Hnátky, majora letectva – pilota na dovolené od leteckého pluku 43 Dr. Ed. Beneše v Přerově a jsou důvodně podezřelí z příprav úkladů o republiku, jelikož vešli k těmž konci ve styk přímý s cizí mocí a cizími činiteli, zejména vojenskými.

Mimo to jsou všichni důvodně podezřelí z vojenské zrady, jelikož vyzradili cizí moci přímo skutečnosti a opatření, jež mají zůstat utajeny pro obranu republiky, k čemuž se sami doznali. [...]

Všichni shora uvedení se již delší dobu snažili vejít ve spojení s osobou, která by jim umožnila a dopomohla k útěku do zahraničí.

Toto spojení získali jak uvedeno v jejich protokolárních výpovědích a to po jednotlivých skupinách major letectva – pilot Josef Hnátek, se svým bratrem Jaroslavem Hnátkem a obchodníkem Jindřichem Sedláčkem, vysokoškolák Bohuslav Hrazdil s jeho kolegy-vysokoškoláky Miroslavem Kašparem, Milanem Smrčkou, Rudolfem Nötzlem a Janem Pačchou, samostatně pak Miroslav Šindelář, Václav Pospíšil a JUDr. Vladimír Minařík s manželkou, aniž by se jednotlivé skupiny předtím znaly.

Dne 5. 5. 1948 o 14.35 hod. odejeli všichni ve skupinách shora uvedených osobním vlakem z Prahy, Wilsonova nádraží do Plané u Mar. Lázní, kde se všichni sešli u předem připraveného nákladního auta, které stálo asi 200m od nádraží na silnici směrem na Mar. Lázně. Poznávacím znamením při vystoupení z vlaku byly noviny, na což reagoval neznámý muž, který podle toho skupinu lidí poznal a k označenému autu je odvedl. Odtud pak všichni jeli s neznámým mužem, který za jízdy seděl vedle řidiče, v dosud nezjištěném nákladním autě do blízkosti státních hranic v okrese Mar. Lázně. Zde pak vystoupili, zaplatili neznámému muži smlouvanou částku za prokázanou službu a za přepravu. Neznámý muž je odtud pak vedl v noci za tmy a v dešti přes pole a luka ku hraniční závoři v Novém Mohelnu. Zde se s nimi rozloučil a převzal vzkazy jimi dané zpět jako důkaz o tom, že přechod se zdařil.

Od hraniční závoři pokračovali všichni uvedení směrem na Altmugel (sic) do Německa, kde cestou byli pozastaveni německými finančními orgány a předvedeni do úřadovny německé finanční stráže a americké vojenské zprav. služby CIC v Altmuglu. Na služebně německé finanční stráže byly všem předloženy německé dotazníky rázu zpravodajského k vyplnění v řeči německé, anglické neb české. Tyto dotazníky porůznu vyplnili, odevzdali americkému důstojníkovi a byli pak jednotlivě tímto vyslýcháni a s některými [byl] sepsován protokol zpravodajského rázu.

Po těchto formalitách a pravděpodobném přezkoušení se strany amerického důstojníka byli po skupinách předáni zpět na čsl. území z neznámých důvodů příslušníkům SNB-POSTb.

Se shora uvedenými byly předány též dvě nezaopatřené děti JUDra Vladimíra Minaříka, synové Vladimír a Jan, 7mi letý a 2 letý.

II.

Zdejší POSTb byla důvěrně upozorněna, že větší počet osob české národnosti, které ilegálně odešly do Německa, má být předán německými orgány zpět na území československé. Tato okolnost se skutečně stala a dne 6. 5. 1948 o 4.30 hod. předali němečtí finanční orgánové příslušníkům SNB-POSTb 14 osob, z nichž 11 mužů, 1 ženu a 2 děti, kteréžto označili jakožto osoby ilegálně přešlé do Německa v hraničním úseku Altmugel-Nové Mohelno (sic) v okrese Mariánské Lázně.

Mezi těmito osobami byl též zjištěn major letectva – pilot Josef Hnátek od leteckého pluku 43 Dr. Ed. Beneše z Přerova a tento byl předán se zprávou o zatčení a věcmi doličnými dne 10. 5. 1948 vojenským příslušným velitelstvím v Praze.

Děti JUDra Vlad. Minaříka, synové Vladimír a Jan byli předáni dne 6. 5. 1948 do prozatímní péče Masarykových dětských domovů v Mar. Lázních.

Všichni shora uvedení spáchali trestné činy ve stavu střízlivém ze zášti a nepřátelského postoje k dnešnímu lidově-demokratickému státnímu zřízení v ČSR. [...]

IV.

V důsledku toho, že Jaroslav Hnátek, Jindřich Sedláček, Miroslav Kašpar, Bohuslav Hrazdil, Milan Smrčka, Rudolf Nötzl, Jan Pačcha, Václav Pospíšil, Miroslav Šindelář, JUDr. Vladimír Minařík a Jarmila Minaříková byli přistiženi po činu samém a jsou důvodně podezřelí z útěku pro domněle veliký trest, který jim připadne, byli dne 6. 5. 1948 o 4.30 hod. zatčeni orgány zdejší pobočky státní bezpečnosti a předáni do vyšetření do prozatímní vazby věznice okresního nár.[odního] výboru v Mar. Lázních. Při osobní prohlídce, provedené za účelem bezpečnosti eskortujících orgánů nebyly nalezeny zbraně.

Jan Pačcha dle jeho doznání byl ozbrojen pistolí zn. ČZ ráže 7.65 mm a tato zbraň mu měla být německými finančníky v Altmuglu odebrána.

Shora jmenovaní se předávají s věcmi doličnými, osobními doklady a věcmi osobními tamnímu soudu proti potvrzení.

V pátrání po napomahatelích uvedených trestních (sic) činů se pokračuje a případný kladný výsledek bude tamnímu soudu dodatečně sdělen.

Mariánské Lázně, dne 18. května 1948.

Přednosta pobočky obl. úřadovny:

Komárek

krim. rev. insp. II. tř.

Archiv bezpečnostních složek, vyšetřovací spis a. č. V-3307 MV, Štauber Josef a spol., Podsvazek I., Zpráva o zatčení vypracovaná Pobočkou oblastní úřadovny StB Mariánské Lázně, 18. 5. 1948.

Dokument č. 4

1/ Jaroslav H n á t e k, nar. 27.IV. 1912 v Břeclavi
posl. bytem Lednice 339. Strojvůdce ČSD.

2/ Politicky organisován: a/ kde? národní socialista - Lednice
b/ funkce: předseda strany-člen ONV Mikulov

4/ Od kdy jste činný proti komunistickému režimu v ČSR?
a/ s kým? Vedl jsem od roku 1945 celou organizaci proti komunistic-
kém režimu v ČSR
b/ kde? v Lednici
c/ jak? výchovou

7/ Co jste učinil, jaké činy jste provedl proti komunistickému režimu
v ČSR. Nesnesitelný pro kulturní národ.

8/ Proč jste opustil ČSR? Pro komunistický teror

9/ Jmenujte osoby, které by Vám mohly dokázat Váš negativní postoj vůči
komunistickému režimu. ~~Emil Laviš~~ posl. Bartoš

10/ Co chcete podnikat v zahraničí? Všechno čím pomohu utiskovanému
národu

11/ Co jest Vám známo o protikomunistických bojovnících v ČSR?
Jsou zavírání, propouštění/viz armáda a naposled četnictvo/

12/ Jak jste se choval k Němcům za Protektorátu? Loyálně
a/ kdo Vám to může potvrdit? Celá Lednice

14/ Jaký postoj zaujímáte vůči prezidentu Dr. Benešovi?
Nevyjasněný

15/ Jaké stanovisko zaujímáte vůči Gottwaldovi? Málo inteligentní
zážista SSSR

16/ Jaké stanovisko zaujímáte vůči Gen Svobodovi? Voják-slaboch

17/ Jaké stanovisko zaujímáte vůči Benerál Prchalovi? Myslím, že již
za poslední války věděl proč se nevrátil, věří mu velká část národa.

18/ Čím můžete potvrdit svůj kladný postoj k záp. mocnostem, pokud
možno dokázat čin. Dokáže major H n á t e k.

19/ Které osoby jsou pro západní mocnosti nejnebezpečnější. Jaký trest
byste pro ně navrhol? Zápotocký, Firlinger, Čepička, Nosek, Got-
twald - poslat je do Moskvy

20/ Kdo Vám pomáhal při útěku z ČSR? Major Hnátěk nyní zde.

Dotazník vyplněný bratrem majora Josefa Hnátka, strojvůdcem ČSD Jaroslavem Hnátkem na falešné úřadově CIC u Nového Mohelna v noci z 5. na 6. května 1948

Zdroj: ABS

Archiv bezpečnostních složek, vyšetřovací spis a. č. V-3307 MV, Štauber Josef a spol., Podsvazek I.

Dokument č. 5

10

1/ Bohuslav H, r a z d i l , nar. 11. IX, 1925
posl. bytem Praha- Ruziň, Harantova 423.

2/ Politicky organisován? Nikdy nebyl.

3/ Prováděl jste něco proti komunist. režimu v ČSR něco? Jak?
Znám mnoho lidí, kteří spolupracují se skupinou d. 777.

5/ Pracoval jste špionážně pro záp. mocnosti?
s kým? s Ivanem Poureem. Praha XI.
jak? předávání zpráv.

8/ Proč jste opustil ČSR? Politické důvody.

9/ Jmenujte osoby, které Vám mohou dokázatí Váš neg. postoj Vůči
komunistickému režimu? Emila Lawler 1410 N-Fell Are. Bloomington 311. USA.

10/ Co chcete v zahraničí podniknouti? Vstoupíte do armády? Ano.

12/ Jak jste se choval za Protektorátu k Němcům? Byl jsem jako
strojní zámečník nasazen. nekolaboroval jsem. nespolupracoval
jsem.
a/ kdo Vám to Může potvrdit? Moje rodina a všichni sousedi.

14/ Jak se díváte na presidenta Beneše? Málo energický.

15/ Jak se díváte na Gottwalda? Bolševický agent. sovětský služebník
v sovětských službách.

16/ Jak na gen Svobodu? Zrádce.

17/ Jak na gen Prochalu? Neznám jeho činnost.

18/ Čím můžete potvrdit svůj kladný postoj k západním mocnostem?
Pokud možno dokázat činem? Převédl jsem s sebou čtyři lidi do
Německa.

19/ Kdo Vám pomáhal při opuštění ČSR? Moje sestra. Jiné lidi neznám.

Zdroj: ABS

Dokument č. 6

Miroslav Kašpar, nar. 11.VII.1924 v Praze,
posl. bytem Praha XVIII, Na Rovni č. 12.

- 2/ Politicky organisován? ČSNS.
- 4/ Od kdy pracujete proti kom. režimu v ČSR? Jak? Jako zpravodaj strany.
- 8/ Proč jste opustil ČSR? Politický teror.
- 9/ Uveďte kdo Vám může potvrdit neg. postoj vůči komun. režimu?
Jiří Novák, Újezdⁿ/Lesy. V cizině Oldřich Haselmann.
- 10/ Co chcete podniknouti v cizině? Vstoupíte do armády?
Luftwaffe samozřejmě.
- 12/ Jak jste se choval k Němcům za Protektorátu? Nekolaboroval jsem.
Kdo Vám to může potvrdit? Moje rodina a známí.
- 14/ Jak se díváte na presidenta Beneše? Trochu slabý.
- 15/ Jak se díváte na Gotwalda? Věřím, že kdybyste mu platili dost,
že by pracoval pro Vás.
- 16/ Zradil presidenta Beneše. Jak se díváte na gen Svobodu?
- 17/ Jak na gen Prchalů? Neznám ho.
- 18/ Kdo Vám potvrdí Váš postoj k záp. mocnostem? Mojí přátelé v cizině: Oldřich Haselmann.
- 19/ Které osoby jsou pro záp. mocností nejnebezpečnější?
Gotwald, Zápotocký, Firlinger.
- 20/ Kdo Vám pomáhal při útěku z ČSR? Skupina 777.

Zdroj: ABS

Dokument č. 7

Miroslav Š i n d e l á ř, nar. 13.VII,1920
posl. bytem PrahaXV- Bráník, Hollarova 603.

- 2/ Politicky organizován? Kde? ČSRS od r. 1937 v Praze od r. 1945 v Klášterci nad Ohří.
- 4/ Od kdy jste pracoval proti komun. režimu v ČSR?
s kým? S posl. Klátslem, Novým a sen. Javornickým.
kde? V Klášterci nad Ohří.
Jak? veřejně.
- 6/ Pracoval jste pro špiónážní službu? Neměl jsem k tomu pří-
ležitosti.
- 8/ Proč jste opustil ČSR? Důvody idealistické a pak od 1.III. o
3.III. jsem byl zatčen a v příštích dnech jsem měl být opět
zavřen.
- 9/ Uveďte osoby, které Vám mohou potvrditi Váš neg. postoj ke
komunistickému režimu. Pokud možno činy. Všechny důležité
papíry mám sebou. Všichni lidé, kteří byli se mnou ve spolek
- 10/ Co chcete v zahraničí podniknouti? Vstoupíte do armády? Je-li
k tomu čas, tak ano.
Jak chcete pracovat proti komunistickému režimu v ČSR? Všechny
silami, jak mi to bude možné.
- 12/ Jak jste se choval k Němcům za Protektorátu? Lidsky, ale nikdy
jsem nekolaboroval.
- 13 a/ Kdo by Vám to mohl potvrdit? Lidsky byl jsem kurýr Wermach-
tu - Ávia. sen. Dr. Brückner, Obergruppenführer Prause.
b/ Jakými činy to chcete dokázat? Byl jsem kurýr Wermachtu - Ávia
- 14/ Jaké nahlížíte na Beneše? Dobrý politik, ale k vedení národa v kl
kritickém čase slabý.
- 15/ Jaké stanovisko zaujímáte vůči Gottwaldovi? Dobře placený komun-
istický agent.
- 16/ Jak na gen Svobodu? Také komuniste.
- 17/ Jak na gen Prchalů? Jediný dobrý vůdce, který chce pracovat pro
ČSR, našich lidí
- 18/ Jak dokážete svůj základní postoj k západním mocnostem? ./.

- 18/ Jsem základně sobodně a demokraticky založen a zde jest pro me jediný důvod.
- 19/ Které osoby jsou pro západní mocnosti nejnebezpečnější a jaké tresty byste jim určil?
Gottwald, Kopecký, Nosek, Nejedlý, ..je jich ještě mnoho.

- 20/ Kdo Vám pomohl při překročení opuštění ČSR?
pplk. Hugo H r b á č e k - RAF Praha- Nusle 255.

Dokument č. 8

Jan P a ť c h a, nar. 25.6.1918 Buděje-
 vicích, posl. bytem Praha II, Újezd 15.

- 5/ Pracoval jste špiónážně pro záp. mocnosti? Interlabor Stuttgart.
Jak? Průmyslová špiónáž.
- 6/ Pracoval jste pro špión. službu? neměl jsem k tomu příležitost.

- 8/ Proč jste opustil ČSR? Politické důvody.
- 9/ Uveďte osoby, které mohou potvrdit Váš neg. postoj ke komunistic-
 kému režimu v ČSR? Také v cizině? Škpt. Otta Černý/ Ve světové
válce ofocírem v RAF/
- 10/ Co chcete v cizině podniknouti? Pracovat nebo studovat.
Vstoupíte do armády? Ano..
Jak chcete pracovat proti komunistickému režimu v ČSR? ve Wehrmach-
tu.
- 12/ Jak jste se choval k Němcům za Protektorátu? Dělal jsem rozdíl
mezi nacisty a druhými Ně ci. -Od 17.11. 1939-do 19.1.42 Koncen-
trační tábor Oranienburg. Od 19.1.43 jsem studoval na Vysoké
škole technické v Německu.
- 14/ Jak ~~xxx~~ se díváte na presidenta Beneše? Indiferentní. příliš
slabý. Dr. Beneš váší. že by mohl spolupracovat s komunisty.
stragy
- 15/ Jak na Gottwalda? Jest jedním z vedoucích komunistů v ČSR.
- 16/ Jak na gen Svobodu? Plní přání presidenta Beneše.
- 17/ Jak na gen Prochalu? Naším vojenským vůdcem v cizině a jeho pos-
tavení byl od r. 1945 jediný.
- 20/ Kdo Vám pomáhal při útěku z ČSR? Skupina 227.
- 21/ Máte zbraně? Automatická pistole ČZ-2.35.

Dokument č. 9

Protokol
při ill. přechodu hranic u Alt-Mugl byl zadržen a zatčen
Jan P a ť ch a

Bytem Praha III. Újezd 15.

Byl vyzván, aby mluvil pravdu a udává:

Z ČSR jsem proto uprchl, že jsem nebyl spokojen s komunistickým režimem a chtěl jsem proti němu bojovat. Ve spojení se škpt. letectva Ottou Č e r n ý m, organizoval jsem skupinový přechod přes německo-české hranice pro politicky pronásledované. Jak jsem se dověděl, byl škpt. Č e r n ý před dvěma dny zatčen. Člen vysokoškolského Aeroklubu Walter B l á h a opustil asi před jedním měsícem Ruzyň s jedním letadlem a přistál pravděpodobně v Kiesingen. Já sám a moji přátelé nemohli jsme již tuto cestu volit, protože k tomu nebyla možnost. Budu-li mít možnost, chtěl bych studovat, nebo vstoupit do americké armády, abych bojoval proti komunismu.

Přečteno a schváleno.

5. května 1948

Jan Pačha v. r.

P r o t o k o l l	281 <i>112</i>
beim illegalen Überschreiten der Grenze bei Alt-Mugl wurde angehalten und einvernommen	
M i n a ř i k Vladimír,	
Prag	
Er wurde aufgefordert wahrheitsgemässe Aussagen zu machen. Er gibt an:	
Ich war der wirtschaftliche Herausgeber der Zeitschrift "Svobodné slovo" in Prag und gleichzeitig Mitglied des Wirtschafts-komitees der Nationalsozialistischen Partei, in welcher in welcher Funktion ich eng mit dem ehem. Minister Ripka zusammenarbeitete. Ich habe die CSR verlassen um an der Befreiung der CSR mitzuarbeiten. Zu diesem Zwecke will ich falls möglich, mit Ripka, Herben, Krajina zusammenarbeiten. Ausser den Vorgenannten führe ich als Referents an: Herrn Cornol, ehem. im Rundfunk und nach dem 25. Feber in der Übersetzungsabteilung der amerikanin amerikanin Gesandtschaft, der noch 2-3 Monate in Prag bleiben beabsichtigt und von dort gruppenweise Übergänge von politisch Verfolgten zu organisieren. Weiter kann ich als Referents anführen die Herren Bertl, und Lecher, die der Gruppe des General Archula angehören.	
Gelesen und für richtig befunden.	
Am 5. Mai 1948.	

Protokol sepsaný s bývalým redaktorem Svobodného Slova JUDr. Vladimírem Minaříkem na falešné úřední CIC u Nového Mohelna dne 5. května 1948

Zdroj: ABS

Dokument č. 10

Protokol.

Při ill. přechodu hranic u Alt-Muglu, byl zadržen a zatčen

M i n a ř í k Vladimír,

Praha.

Byl vyzván, aby mluvil pravdu a udává:

Byl jsem hospodářským vydavatelem časopisu Sv.[obodné] Slovo v Praze a současně členem hospodářského komitétu NS [národně socialistické] strany, v kteréžto funkci jsem úzce spolupracoval s býv. min.[istrem] Ripkou. Opustil jsem ČSR, abych spolupracoval na jejím osvobození. Za tímto účelem chci, je-li to možné, spolupracovat s Ripkou, Herbenem, Krajinou. Kromě předem jmenovaných uvádím jako referenty: Pan Cornel, dříve v rozhlase a po 25. únoru v překladovém oddělení americké (slovo Gesandschaft zůstalo bez překladu – pozn. aut.), který ještě 2–3 měsíce miní zůstat v Praze, aby odtud organizoval skupinové přechody politicky pronásledovaných. Dále mohu jako referenty uvést pány B e r t l a a L o c h n e r a (v originálním německém textu je správně uvedeno jméno Locher – pozn. aut.), kteří náležejí skupině gen. Prchaly.

Přečteno a schváleno.

5. května 1948.

Minařík v. r.

Archiv bezpečnostních složek, vyšetřovací spis a. č. V-3307 MV, Štauber Josefa spol., Podsvazek I.

Dokument č. 11

Václav P o s p í š i l, nar. 2.9.1919 Mlázovice

Posl. bytem Praha VII, Letohradská 22.

- 2/ Organiso~~v~~án ČSNS funkce: důvěrník mladých v Praze VII.
- 3/ Jména a adresy osob, se kterými jsem v politickém spojení?
posl. Čížek. Frankfurt
- 4/ Od kdy jsem pracoval proti komunist. režimu v ČSR?
posl. Čížek 1945-48 vykonával jsem jeho příkaz-
- 6/ Pracoval jste již ve špion. službách? Neměl jsem příležitost.
- 7/ Vyličte jak a co jste učinil proti kom. režimu v ČSR? Plnil příkaz posl. Čížka.
- 8/ Proč jste opustil ČSR? Obava před zatčením polit. teror. a příkaz násl. posl. Čížka.
- 9/ Uveďte osoby, které mohou potvrditi Váš. neg. postoj vůči komunistickému režimu? posl. Čížek. Frankfurt.
- 10/ Co chcete učiniti v zahraničí? Jako taj. posl. Čížka pokračovat v činnosti.
- 11/ Co jest Vám známo o protikomunistických bojovnících? v cizině?
posl. Čížek. posl. Hora. posl. Bartoš.
- 12/ Jak jste se choval za okupace k Němcům?
a/ Kdo Vám to může potvrdit? Nekolaboval jsem.
b/ Kterými činy to můžete potvrdit? Krvl jsem obchodně Žida.
- 14/ Jak se díváte na pres. Beneše? Nejednal svobodně.
- 15/ Jak se díváte na Gottwalda? Nasržená osoba.
- 16/ Na gen. Svobodu? Komunist.
- 17/ Jak na gen. Prchalů? Dobrý.
- 18/ Jak dokážete svůj kladný postoj k západ. mocnostem? Demokracie a svoboda života.
- 19/ Které osoby jsou záp. mocnostem nejnebezpečnější a jaké tresty byste jim navrhoval? Firlinger. Zálotocký. Slánský.
- 20/ Kdo Vám pomáhal při útěku z ČSR? Skupina 777.

Dokument č. 12

Protokol.

Při ill. přechodu hranic u Alt-Muglu byl zadržen a zatčen Václav

P o s p í š í l

Praha VII, Letohradská 22.

Byv vyzván aby mluvil pravdu udává:

Jako soukromý sekretář poslance Č í ž k a bylo mým úkolem udržovati spojení mezi důležitými osobnostmi pro NS [Československou stranu národně socialistickou] v MV [ministerstvu vnitra] a v SNB. Uvádím jména nejdůležitějších, jejichž vztah k poslanci Čížkovi jsem zprostředkoval.

SNB:

Major Odvárka /nyní zatčen/

Major Cásek,

škpt Rožek

škpt Špirek

Bláha /toto spojení nešlo přese mne.

Malé hodnosti:

Kvapil, poručík Němec, okresní inspektor Borkovec, šéf krimin.[álního] oddělení /Čížek řekl, že byl NS [národní socialista] a prokázal mu mnoho služeb/.

Růžička – Mí. vnitra – opatroval posl. Čížkovi zprávy, ev. fotokopie.

Sekční šéf Vyhnánovský, býv. NS (národní socialista – pozn. aut.) nyní SD (sociální demokrat – pozn. aut.), osobní přítel posl. Čížka, byl mu vždy nápomocen při intervencích.

Spolehliví lidé, na něž jsem se mohl obrátit ve věcích zpráv, byli:

Jaromír Eisenhut, který mi pomáhal,

Dr. Trojanová, advokátka, která mi předávala zprávu, že mám přijít k Dr. Čížkovi.

Mým přáním je i nadále pracovat s posl. Čížkem.

Čteno a schváleno.

Pospíšil v. r.

P r o t o k o l l

beim illegalen Ueberschreiten der Grenze bei Alt-Mugl wurde angehalten und einvernommen

Vaclav P o s p i š i l,

Prag VII., Letohradská 22.

Er wurde aufgefordert wahrheitsgemässe Angaben zu machen.
Er erklärt:

~~Ich~~ Als Privatsekretär des Abgeordneten Cizek war es meine Aufgabe, die Verbindung zwischen den für die Nationalsozialistische Partei wichtigsten Persönlichkeiten im Innenministerium und im SNB aufrecht zu erhalten. Nachstehend führe ich die Namen der wichtigsten an, deren Beziehung zum Abgeordneten Cizek ich vermittelt habe.

SNB:

Major O d v a r k a / jetzt in Haft/

Major C a s e k,

Stabskapitän R o ŝ e k,

--- Š p i r e k,

B l a h a /diese Verbindung ist nicht über mich gegangen/
Kleinere Chargen:

K v a p i l, Leutnant Nemec, Bezirksinspektor

B o r k o v e c, Chef der Kriminalabteilung, Kriminalrat /Cizek sagte, er wäre Nationalsozialist und hätte viel Dienst für ihn geleistet./

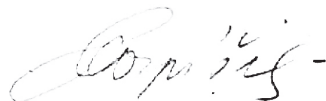
Ruzicka - Innenministerium - der den Abgeordneten Cizek mit Nachrichten und event. Photokopien versagte.

II. Sektionsschef V y h n a n o v s k y, ehemaliger Nationalsozialist, jetzt Sozialdemokrat, persönlicher Freund des Abgeordneten Cizek war ihm jeder Zeit bei Interventionen udgl. behilflich.

Verlässliche Leute an die ich mich in Nachrichtenfragen wenden könnte, wären: Jaromir E i s e n h u t, der mir hergeholfen hat, Dr. T r o j a n o v a, Advokat, die mir die Nachricht überbracht hat, dass ich zu Dr. Cizek kommen soll.

Mein Wunsch ist weiterhin mit Abgeordneten Cizek zu arbeiten.

Gelesen und für richtig befunden.

Protokol sepsaný s obchodním zástupcem a bývalým soukromým sekretářem poslance Čizka Václavem Pospíšilem na falešné úřadovně CIC u Nového Mohelna v noci z 5. na 6. května 1948.

Zdroj: ABS

Archiv bezpečnostních složek, vyšetřovací spis a. č. V-3307 MV, Štauber Josefa spol., Podsvazek I.

Dokument č. 13

Sbor národní bezpečnosti
Pobočka oblastní úřadovny státní
bezpečnosti Mariánské Lázně.

Čj.: Stb-2a-3709/48-.

Věc: Dušnic Jiří a spol. z Prahy –
příprava úkladů o republiku.

Příl.: 4.

Zpráva o zatčení.

A. Osobní data.

- I. Jiří D u š n i c, nar. 3. 7. 1918 Prejta, okres Illava-Slovensko [...]
- II. Otakar H o d ě á n e k, nar. 13. 7. 1922 v Čes. Budějovicích [...]
- III. Eleonora S t e i n e r o v á, nar. 11. 5. 1923 v Klatovech [...] ²⁵

Kým a kdy zatčení: Orgány POSTb Mar. Lázně dne 13. 5. 1948 o 0.3 hod.
a těmito pak případ vyšetřován.

Svědci: 0.

Poznámka: 0.

B. Skutková podstata

I.

Jiří Dušnic, učitel řečí z Prahy XVI., Barrandova 4, Otakar Hoďánek, studující práv z Prahy II., Na Poříčí 12 a Eleonora Steinerová, studující filosofie a korrespondentka z Prahy XIV., Kloboučnická 16, překročili ilegálně dne 12. 5. 1948 asi kolem 23.30 hod. čsl. státní hranice do Německa do Altmuglu v hraničním prostoru Nové Mohelno o. Mar. Lázně ve společnosti Jana Holešovského, kapitána tank. vojska voj. útvaru 8999 z Šenova u Nového Jičína a jsou důvodně podezřelí z příprav úkladů o republiku, jelikož vešli k témuž konci ve styk přímý s cizí mocí a cizími činiteli, zejména vojenskými.

Mimo to jsou všichni důvodně podezřelí z vojenské zrady, jelikož vyzradili cizí moci přímo skutečnosti a opatření, jež mají zůstat utajeny pro obranu republiky a Otakar Hoďánek jest podezřelý z vyhnutí se nástupu presenční vojenské služby v čsl. armádě, jelikož mu byl povolen odklad do r. 1949.

25 Kapitán tankového vojska Jan Holešovský byl předán se samostatnou zprávou o zatčení vojenským orgánům v Praze.

Všichni shora uvedení se již delší dobu snažili vejít ve spojení s osobou, která by jim umožnila a dopomohla k útěku do zahraničí.

Otakar Hoďánek pokusil se přejít ilegálně čsl. státní hranice již dne 8. května 1948 ve společnosti kolegů-vysokoškoláků Lubomíra Mikulíka, Milana Patzelta, Jiřího Šramara a Jiřího Janeckého v okrese Cheb za pomoci neznámého Němce. Při tomto pokusu byli v blízkosti hranic přistiženi v noci za tmy hlídkou SNB, která shora uvedené zadržela a Hoďánkovi se podařilo po zadržení uprchnouti. Hoďánek se vrátil do Prahy a znovu vyhledával spojení, aby mohl uprchnouti do Německa, neb při útěku na místě činu zanechal zavazadlo s osobními doklady a obával se zatčení.

Dne 12. 5. 1948 po předchozím dohodnutí s Janem Holešovským a jeho snoubenkou Steinerovou zprostředkoval Jiří Dušnic styk s neznámým mužem v kavárně Union v Praze na Národní třídě za účelem pomoci při ilegálním přechodu státních hranic. Otakar Hoďánek, aniž by Holešovského, Dušnice a Steinerovou znal, navázal spojení s tímto neznámým mužem.

Podle instrukcí neznámého muže odejeli pak všichni dne 12. 5. 1948 o 14.35 hod. z Prahy-Wilsonova nádraží vlakem do Plané u Mar. Lázní, kde za nádražím již na ně čekalo nákladní auto neznámé značky. Zde se teprve Hoďánek s ostatními seznámil. Odtud pak najatým autem odejeli (sic) do blízkosti státních hranic na dosud přesně nezjištěné místo a jiným neznámým mužem, který za jízdy autem seděl vedle řidiče, byli převedeni v noci za tmy k hraniční závoři v Novém Mohelně, odkud přešli do Alt-muglu v Německu. Neznámý muž se od hraniční závory vrátil a obdržel od každého jednotlivce stanovenou částku 2–3 tisíce Kčs jako úplatu za službu jím vykonanou.

Dle výpovědi shora uvedených byli na německém území zadrženi německými finančními orgány, předvedeni do celnice. Zde vyplnili dotazníky jim Němci předložené v jazyku anglickém a německém. Dotazníky byly rázu zpravodajského. Všichni shora uvedení se dovolávali přítomnosti důstojníka americké zpravodajské služby CIC, tento však nebyl přítomen a dle jejich vlastního doznání byl sepsán s Dušnicem protokol v jazyku německém, rovněž rázu zpravodajského, nějakým Němcem s (sic) úřadovny CIC.

Otakar Hoďánek jest od 16. 5. 1945 členem KSČ a pravděpodobně z těchto důvodů byla celá skupina předána zpět na čsl. území, na což byla zdejší POSTb dne 13. 5. 1948 důvěrně upozorněna a téhož dne o 3 hod. byli jmenovaní předání orgány něm. finanční strážé příslušníkům SNB-POSTb z Mar. Lázní. Holešovský, Dušnic, Hoďánek a Steinerová byli Němci označeni jako osoby české národnosti ilegálně přešlé do Německa.

II.

Tento případ zjistila zdejší POSTb a dne 13. 5. 1948 o 3 hod. byly zjištěny okolnosti uvedené v článku I.

Shora uvedené činy spáchali jmenovaní ve stavu střízlivém ze zášti a z nepřátelského postoje k dnešnímu lidově-demokratickému státnímu zřízení v Československu.

Přítěžující okolností pro Otakara Hoďánka jest, že spáchal shora uvedený čin opětovně, pro Jiřího Dušnice jest přítěžující okolností, že byl zprostředkovatelem ilegálního odchodu a napomáhal kapitánu tank. Holešovskému k vojenským zločinům.

Kapitán tank. Jan Holešovský jest snoubencem Eleonory Steinerové a jako aktivní příslušník čsl. armády byl předán dne 14. 5. 1948 vojenským úřadům v Mariánských Lázních. Ostatní příslušníci skupiny nejsou mezi sebou v příbuzenském poměru. [...]

IV.

V důsledku toho, že Jiří Dušnic, Otakar Hoďánek a Eleonora Steinerová byli přistiženi těsně po činu samém a jsou důvodně podezřeni z útěku pro domněle veliký trest, který jim připadne, byli dne 13. 5. 1948 o 3 hod. zatčeni orgány zdejší pobočky státní bezpečnosti a předáni do vyšetření do prozatímní vazby věznice ONV v Mar. Lázních.

Při osobní prohlídce u uvedených provedené za účelem bezpečnosti eskortujících orgánů nebylo nalezeno žádných zbraní.

Shora jmenovaní se předávají s věcmi doličnými, osobními věcmi a doklady tamnímu soudu proti potvrzení.

Mariánské Lázně, dne 18. května 1948.

Přednosta pobočky obl. úřadovny:
Komárek
krim. rev. insp. II. tř.

Archiv bezpečnostních složek, vyšetřovací spis a. č. V-3307 MV, Štauber Josef a spol., Podsvazek I., Zpráva o zatčení vypracovaná Pobočkou oblastní úřadovny StB Mariánské Lázně, 18. 5. 1948.

Dokument č. 14

Protokol

sepsaný dne 13. května 1948 v Altmuglu

s Jiřím Dušnicem,

z Prahy, který dne 12. května 1948 překročil německo-české hranice.

Jmenovaný byl upozorněn, aby vypovídal podle pravdy, a udává:

Hranice jsem překročil proto, že jsem již nemohl dále žít v Československu pod terorem a jelikož jsem svoji ženu a dítě poslal do Anglie již 10. dubna tohoto roku. K překročení hranic jsem se připravoval již od únorových událostí. Proto jsem svoji manželku poslal pryč, která odcestovala na normální pas. Poté jsem si vzal v Ústavu moderních řečí v Praze II., Spálená 18, kde jsem byl zaměstnán jako učitel anglického jazyka, tři týdny dovolenou a hledal jsem cestu z ČSR. Nato jsem v Praze v kavárně Union potkal nějakého muže, který mi poradil, jak mám jet. Jméno toho muže neznám. Cestu, jak jsme jeli, nechci uvést, jelikož jsem slyšel, že v Německu má být mnoho komunistických špiclů, kteří pak cesty prozrazují. Konkrétní případy nemohu uvést, ani žádné z jejich jmen.

Z Německa chci nyní do Anglie ke své ženě, kde mám být zaměstnán v obchodu mého tchána a tam chci žít jako svobodný člověk, k čemuž mi v ČSR nebyla dána možnost.

K poměrům v ČSR mohu uvést následující:

Poměry v ČSR jsou z politické stránky věci obecně špatné a většina obyvatel je s komunistickým režimem velmi nespokojena. Že by skupiny či také jednotlivé osoby obyvatelstva se nějak podílely na podzemních akcích, mi není známo. Ani já sám jsem se takových akcí nezúčastnil, kromě těch tří týdnů dovolené, kdy jsem [hledal] cestu z ČSR nejen pro sebe, nýbrž také pro mé dva přátele, jejichž jména nechci uvést, a sice z toho důvodu, jelikož jsem slyšel, že přibližně před třemi týdny chtěla nějaká skupina lidí z ČSR překročit hranice, a byla zatčena Čechy /zda to byli financové nebo policisté nevím/, kteří byli převlečeni do německých uniforem.

K osobě dr. Beneše prezidenta ČSR uvádím, že v mých očích velmi klesl, jelikož komunistickému tlaku podlehl, ačkoliv situaci mohl ještě zachránit, a sice proto, že demisi 12 ministrů nemusel přijmout. Ve veřejném životě v ČSR už vůbec nefiguruje.

K osobě Gottwalda mohu pouze uvést, že tancuje, jak Moskva píská.

Jinak již nemohu více údajů uvést. Na závěr chci sdělit, že po únorových událostech překročili (sic) hranice následující osoby: major československé armády v Anglii Polák Richard z Prahy a ještě mnozí příslušníci československé armády, jejichž jména však uvést nemohu.

Schváleno, uzavřeno, podepsáno Jiří Dušnic

Ostb. Karlovy Vary.
č.j. I-6600/40-D-10-77.

V k. Varech, dne 21.7.1940. *10*

Z á z n a m.

D u š n í c Jiří, nar. 3.7.1918, prejta, okr. Illava, přísl. Slanice, okr. Námestovo, ženatý, učitel češ. něm. kat., bydliště: Praha XVI., Barrandova ulice č. 4. otec zemř. Arnošt, matka zemř. Františka roz. Rothová, Manželka: Joan. Nadporučík v záloze tank. vojska.

Jiří Dušnic překročil ilegálně dne 12.5.1948 asi kolem 23.30hod. čsl. státní hranice do Německa do altmulgu v hraničním prostoru nové Mohelno, okr. Mar. Lázně.

Společně s Dušnicem překročili ilegálně státní hranice do Německa a to: Otakar Hodánek z Prahy, Eleonora Steinová z Prahy a Jan Hořešovský

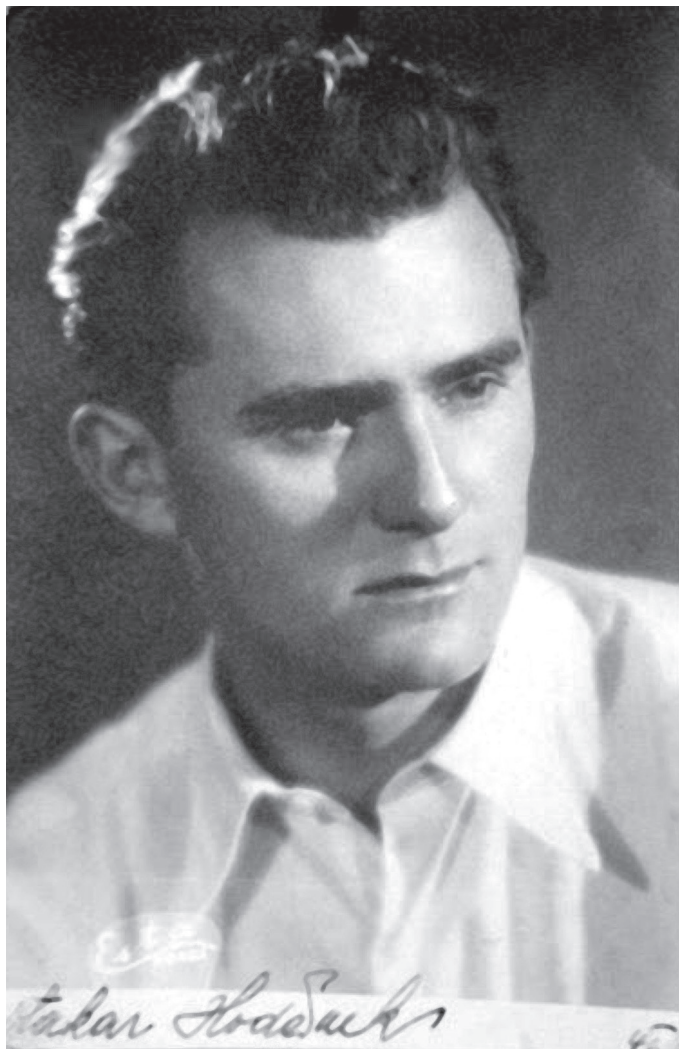
Obdržel: Ostb.

III-Aa-22429/30721-48

Záznam o provokační akci z 12.–13. května 1948 u Nového Mohelna svědčí o komunikaci Oblastní úřadovny StB Karlovy Vary se zpravodajským defenzivním odborem (tzv. vnitřní státní bezpečnost) III/Aa ministerstva vnitra přednosty Štěpána Pláčka

Zdroj: ABS

Archiv bezpečnostních složek, vyšetřovací spis a. č. V-3307 MV, Štauber Josef a spol., Podsvazek I.

Fotografie Otakara Hoďánka z roku 1946. V době zatčení v rámci provokační akce u Nového Mohelna byl studentem Právnické fakulty University Karlovy

Zdroj: ABS

Dokument č. 15

Sbor národní bezpečnosti
Pobočka oblastní úřadovny státní bezpečnosti
Mariánské Lázně

Dne 7. června 1948

Čj.: P-564-StB-2b-4365/48.

Věc: Pánek Josef z Dobříše,
trestné činy proti státu.

Zpráva o zatčení.

A. Osobní data.

Josef Pánek, nar. 17. 1. 1890 v Šerlichu o. Nové Město n. Metují, přísl. do Dobříše o. Příbram, syn zemř. Josefa a zemř. Karoliny roz. Hofmannové, ženatý, české národnosti, bez státní příslušnosti /dříve německé/, řím. katol., nadlesní, kapitán v zál., / nyní z vojenského poměru propuštěn/, bezdětný, stará se o manželku Aloisii, bytem posledně Dobříš, Mostecká čp. 351.

Kým a kdy zatčen: Orgány POSTb Mar. Lázně dne 22. května 1948 o 1.30 hod.,
těmito pak případ vyšetřován.

Svědci: 0.

Poznámky: 0.

B. Skutková podstata.

I.

Josef Pánek z Dobříše jest důvodně podezřelý z příprav úkladů o republiku, jelikož za tímž účelem vešel v přímý styk s cizí mocí a s vojenskými činiteli cizí moci.

Kromě toho jest Pánek důvodně podezřelý z vojenské zrady, jelikož cizí moci vyzradil skutečnosti a opatření, jež mají býti utajeny pro obranu republiky.

Pánek se již delší dobu zabýval úmyslem opustiti ilegálně ČSR a po únorových událostech v republice, kdy mu bylo známo, že více osob československé státní příslušnosti odešlo ilegálně do Německa, snažil se mezi takovými osobami najíti spojení, aby mu k ilegálnímu útěku bylo dopomoženo. Za tím účelem navštívil v Praze jistého Procházku, bytem u výstaviště, Heřmanova ul. čp. 15 a Bohumila Řípu z Prahy XII., Přemyslovská 27, kteří mu pravděpodobně k ilegálnímu odchodu dopomohli a doporučili ho na další osobu, zatím neznámou.

Z Prahy odejel Pánek vlakem údajně do Mar. Lázní dne 20. 5. 1948, dal se na cestu ku hranicím, v lese zabloudil a přespal a příštího dne před půlnocí přišel ku hraničním závorám.

Dle jeho výpovědi asi 40 m za hraničními závorami byl pozastaven německými finančníky, předveden na celnici, kde vyplňoval nějaký dotazník, zpravodajského rázu. Pak byl odveden k nějakému americkému důstojníku, který s ním sepsal protokol v úřadovně CIC.

Po těchto formalitách a pravděpodobném přezkoušení se strany Američanů byl Pánek předán německému finančníku, který ho autem odvezl zpět k závorám a předal čsl. bezpečnostním orgánům.

II.

Tento případ zjistila zdejší POSTb a na upozornění, že bude předána německými orgány osoba, která přešla ilegálně hranice, bylo potřebné zařízení a Pánek byl dne 22. května 1948 o 1.30 hod. na státní hranici u Starého Mohelna o. Mar. Lázně převzat orgány SNB-POSTb. Označen byl jako osoba, která přešla ilegálně hranice z ČSR do Německa.

Při výslechu, provedeném na zdejším POSTb Pánek přiznal, že v r. 1945 bylo naň učiněno trestní oznámení lidovému soudu stanicí SNB v Dobříši, jelikož přijal německé státní občanství a byl členem Volkssturmu. Následkem toho byl také v revolučních dnech v Dobříši zatčen.

Podle sdělení stanice SNB Dobříš ze dne 23. 5. 1948 působil Pánek v době okupace na velkostatku Coloredo-Mansfelda v Dobříši jako nadlesní. Exponoval se pro vítězství říše, stýkal se s říšsko-německými protektory v Čechách, jmenovitě s Kurtem Daluegem, který měl v Dobříši přechodné sídlo. U lidového soudu byl Pánek obžaloby zproštěn.

Jelikož Pánek mimo jiné zamýšlel uprchnouti do Německa také proto, poněvadž měl obavu, že jeho případ bude u mimořádného lidového soudu znovu projednáván, stává i podezření, že trestní věc u mimořádného soudu lidového nebyla s Pánkem provedena důsledně.

III.

Výpověď a omluva podezřelého Josefa Pánka viz příloha-protokolární jeho výslech.

IV.

V důsledku toho, že Josef Pánek byl přistižen těsně po činu samém a jest důvodně podezřelý z útěku a opakování trestných činů, byl dne 22. 5. 1948 orgány zdejší POSTb převzat, zatčen a dán zatím do vazby MNV v Mar. Lázních.

Při osobní prohlídce, provedené za účelem bezpečnosti eskortujících orgánů nebyla nalezena u Pánka žádná zbraň.

Shora jmenovaný se předává i [s] osobními věcmi a doklady do soudní vazby.

Mariánské Lázně, dne 7. června 1948

Přednosta pobočky oblastní úřadovny:
(podpis nečitelný – pozn. aut.)
krim. rev. insp. II. tř.

Archiv bezpečnostních složek, vyšetřovací spis a. č. V-3307 MV, Štauber Josef a spol., Podsvazek I., Zpráva o zatčení J. Pánka vypracovaná Pobočkou oblastní úřadovny StB Mariánské Lázně, 7. 6. 1948.

P r o t o k o l l

aufgenommen am 22. Mai 1948 in Altmühl mit

Josef P á n e k,

geb. am 17. Januar 1890, Oberförster, zuletzt wohnhaft in
Doberschisch-CSR,

Grenze

der am 21. Mai 1948 die deutsch-tschechische überschritten hat.

Der Genannte wurde aufmerksam gemacht wahrheitsgemäss auszusagen und gibt an:

Als Sohn aus gemischter Ehe habe ich während der Zeit des Protektorates die deutsche Staatsbürgerschaft besessen. Nach dem Mai 1945 wurde ich deshalb verhaftet, und blieb in Haft über 16 Monate da. Nach meiner Entlassung konnte ich keine weitere Beschäftigung erlangen und habe mich deshalb entschlossen, die CSR illegal zu verlassen. Über diesen meinen Entschluss habe ich mit meinem Bekannten Prochaska gesprochen, den ich bei Bohumil Ripa, Prag Weinberge, Přemyslovska 27 kennen gelernt hatte. Prochaska hat meine illegale Ausreise aus der CSR organisiert, doch ist mir nicht bekannt, auf welche Weise. Ob dabei ein gewisser Pesek, den ich ~~kenntlich~~ durch Prochaska im Kaffeehaus Imka kennen gelernt habe beteiligt war, ist mir nicht bekannt. In diesem Zusammenhang wurde auch der Name eines gewissen Vondrušek genannt, doch ist mir nicht bekannt, welche Rolle Vondrušek event. spielen könnte. Ich habe die Absicht in Deutschland mich an meine Angehörigen zu wenden und zwar: an meinen Heffen Franz Hampl, Augsburg, Schiessgrabenstrasse 30 und an einen weiteren Verwandten Rudolf Míchl, Ginsburg a.d. Donau. Meine Schwester Karolina Zahradník, Deschnaj im Adlberggebirge /Deštné/, sowie meine Frau Aloisie Panek, Dobříš, Hostecka 351 sind über meine Flucht informiert. Ich habe nie einer politischen Partei angehört, mich selber nie mit Politik verfasst und kenne auch keine Persönlichkeiten des öffentlichen und politischen Lebens. Ich habe den Wunsch eine Anstellung in meinem Fach zu erhalten.

Gelesen und für richtig befunden.

Nachschrift:

Ich möchte ausserdem noch bemerken, dass in meiner Angelegenheit am 13. September 1948 ein Prozess beim Volksgericht in Prag stattgefunden hat, in dem ich von der Beschuldigung in der deutschen Armee und im Volksturm dienst geleistet zu haben freigesprochen wurde. Es besteht jetzt die Gefahr, dass der Prozess nun wieder aufgenommen wird. - Sollte es nicht möglich sein, dass ich in Deutschland eine Beschäftigung in meinem Fach d.h. also als Förster, oder Ähnliches erhalte, würde ich versuchen in die Armee des Generals Trenkla einzutreten, da ich in der tschechoslowakischen Armee Stabskapitän war.

Gelesen und unterzeichnet.

Protokol sepsaný s bývalým nadlesním na velkostatkú Colloredo-Mansfelda v Dobříši Josefem Pánkem na falešné úřadovně CIC v hraničním prostoru Nové Mohelno před zatčením orgány StB dne 22. května 1948

Zdroj: ABS

Dokument č. 16

601.A.

Dne 21. července 1949.

1.

Věc: S t e i n e r o v á Eleonora – sl. 1. díl. zpr.

K čj.: 23740/29260 – 49.

Dne 19. VII. 1949 v 16.45 hod. byla Steinerová viděna ve svém bytě v Praze XIV. Kloboučnická čp. 1436/16 s neznámým mužem, který byl oblečen v žluté košily (sic) s krátkými rukávy a tepláky. Přesný popis nebylo možno zjistit pro velkou vzdálenost. V 21.30 hod. zhasli světlo v pokoji a rozsvítili v kuchyni, kam přešli. Ve 22.00 hod. zhasli světlo a z uvedeného domu již nevyšli. Sledování bylo ukončeno ve 22.20 hod.

Dne 20. VII. vstávala Steinerová s neznámým mužem, který zůstal s ní v jejím bytě přes noc v 7.15 hod. Neznámý muž měl oblečeno přímo (sic) s bílými a modrými pruhy. V 8.45 hod. se neznámý muž oblékl v bledě modro košily (sic), uvázel si vázanku tmavo modré barvy (sic), a oblékl si světle šedé šaty. Steinerová byla oblečena v šaty světle růžové barvy. Neznámý muž vyšel z bytu Steinerové v 9.30 hod., šel Kloboučnickou ulicí do ulice V Horkách, kde se stavitel pro cigarety. Za chvíli vyšel na Leninovu třídu, kde na nástupišti el.[ektrické]. dr.[áhy] mluvil s neznámou ženou z téhož domu, jak bydlí Steinerová. Tato neznámá žena byla viděna dne 19. a 20. VII. v Kloboučnické ulici, Praha XIV. v čp. 1436/16. Setkání s touto neznámou ženou bylo pouze náhodné.

Neznámý muž šel dále Leninovou Třídou a v 9.45 hod. vešel do ohlašovny pro Prahu XIV. Po pěti minutách vyšel na nástupiště el. dr., kde nastoupil do vozu el. dr. č. 23. U Národního divadla vystoupil v 10.15 hod., chvíli před divadlem chodil a pak šel do Voršílské ulice, kde v 10.30 hod. vešel do ústředního ohlašovacího úřadu. V 11.00 hod. odešel na Perštýn, kde nastoupil do vozu el. dr. č. 22. V Praze XII v Třídě Generalisima Stalina vystoupil v 11.15 hod., šel ulicí Budečskou do Francou[z]ské, kde si koupil cigarety v prodejně tabáku. [...]

Šetřením bylo zjištěno, že neznámý muž se jmenuje Jan Holešovský, nar. 19. VIII. 1914, Osijek – Jugoslavie, dom. přísl. Vranov u Brna, stát. obč. ČSR, nár. česká, povoláním aktivní důstojník v hodnosti kapitána, bydlící od 20. VI. 1947 v Praze XIV. Kloboučnická ul. čp. 1436/16 v podnájmu u Eleonory Steinerové. Předchozí bydliště Milovice, okr. Ml. Boleslav, bytem vojenský tábor.

Sledování bylo skončeno v 21.15 hod. a Steinerová ani Holešovský po tu dobu z uvedeného domu nevyšli.

20. 04.²⁶

Archiv bezpečnostních složek, vyšetřovací spis a. č. V-3307 MV, Štauber Josef a spol., Podsvazek I. Zpráva o Eleonoře Steinerové pro útvar s krycím označením 601.A, 21. 7. 1949.

Dokument č. 17

Oblastní úřadovna státní bezpečnosti v Plzni.

Č.j. – Stb/1 – 6504 – Š – 728/48.

Otázky předložené čl. státním příslušníkům po překročení hranic
v USA Zoně – úředníky CIC.

1. Z jakého důvodu jste přešel hranice z ČSR.
2. Kdy přešel hranice a kolik jich bylo.
3. Kdo Vám k útěku dopomáhal.
4. Jste voják nebo člen SNB /pro členy vojska nebo jiných útvarů jsou potom speciální otázky o rozmístění útvarů, posádek, a o jejich počtu/.
5. Jaká je všeobecná nálada v ČSR a co o ní usuzujete.
6. Jaký je Váš osobní názor na generála Svobodu.
7. Jaký je Váš osobní názor na generála Bočka.
8. Jaký je Váš osobní názor na ministra Jana Masaryka.
9. Kolik procent komunistů je v ČSR.
10. Jíž jste volil.
11. U které politické strany jste byl organisován.
12. Chcete se ještě vrátit do ČSR.
13. Máte v ČSR nějaké známé, kteří by chtěli překročit hranice do Německa.
14. Jaké máte povolání, poslední bydliště a co jste dělal po příchodu do Německa.

—

Úředníci CIC jednají slušně a osobní prohlídku osob, které překročily hranice, nevykonávají vůbec. Osoby, od kterých očekávají více zpráv, nechávají vyspat na CIC přes noc a druhý den je vyslýchají. Potom je posílají k uprchlickému komisaři, který je německé národnosti a odtud do sběrného tábora v Regensburgu.

Na úřadovně CIC v Tirschenreuthu je asi 6 úředníků.

Jeden z nich provádí pouze výslechy. Je asi 170 cm vysoký, řídké, černé vlasy, kulatý obličej, asi 35 let stár.

Velitel CIC je 180–190 cm vysoký, štíhlý, krátké, světlé kadeřavé vlasy, nosí uniformu US armády, dlouhý pihovatý obličej, dělá dojem boxera. Stár 30–35 let.

Další úředník, mluvící špatně česky, s polským přízvukem, asi 185 cm vysoký, hranatý obličej, ostrý nos, černé obočí, na spáncích šedivé vlasy, nosí klobouk. Stár asi 30–32 let.

Archiv bezpečnostních složek, vyšetřovací spis a. č. V-3307 MV, Štauber Josef a spol., Podsvazek I, Příloha zprávy Oblastní úřadovny StB v Plzni pro III/Aa MV v Praze, 16. 4. 1948.

Dokument č. 18

ČTS: 47/Vt-95

ÚŘEDNÍ ZÁZNAM

o podaném vysvětlení podle § 158 odst. 5 tr. ř.

Dne 31. 3. 2004 v 10.10 hod. v Bystřici nad Pernštejnem

se dostavil po předchozím předvolání-

titul jméno příjmení

pan Vincenc Koutník

[...]

Osoba podávající vysvětlení byla poučena ve smyslu shora uvedených zákonných ustanovení a současně jí byla objasněna podstata věci, ke které má podat vysvětlení. Poučení porozuměla a uvádí:

Na Bystřicku jsme měli odbojovou skupinu. Byla vytvořena z lidí, kteří k sobě měli vzájemnou důvěru. Nevím, jakým způsobem se o naší skupině dozvěděl Hájek z Tišnovska, který nabízel spolupráci v odboji proti komunistům. Já jsem to stále odmítal – ty lidi jsem neznal a neměl jsem k nim důvěru. Naše skupina se už skrývala v lesích a před zimou 1949 nám z Tišnova bylo nabídnuto spojení s francouzskou špiónážní službou, která údajně měla operovat na Tišnovsku s tím, že nám Francouzi zajistí přechod přes hranice. Na stále naléhání Hájka jsem na konec svolil ke schůzce s údajnými agenty. Byl jsem si vědom, že já nemám co ztratit jako tehdy svobodný, ale naopak jsem Hájka varoval, že v případě vyzaření bude trpět jeho rodina.

K té schůzce opravdu došlo v tzv. Trenckově rokli u Tišnova. Setkali jsme se se dvěma údajnými agenty, oba byli oblečení v dlouhých pláštích a navázali jsme rozmluvu. Náhodně jsem při přiblížení k jednomu z nich zjistil, že má pod pláštěm ukrytou zbraň. Na přímou otázku, zda je ozbrojen, řekl, že ano. Dále sdělil, že jsou oba zajištěni dalšími, stalo se tak poté, kdy jsem uslyšel zapraskání větví někde v pozadí. V tu chvíli mě napadla první pochybnost o regulérnosti setkání, odjistil jsem svoji zbraň a vyzval jsem naše lidi k ústupu. Ustupovali jsme při stálém jistění obou neznámých mužů, kterým jsem dal výstrahu, aby se nepokusili o použití zbraně.

Po této schůzce mě opět kontaktoval Hájek a stále mně opakoval, že jsem zbabělec a že projevuji příliš velkou nedůvěru. Po několika dnech nám naše spojka oznámila, že v určitý den a hodinu a na určitém místě – na silnici od Brna bude čekat francouzský diplomatický vůz, který nás odveze na Šumavu a zajistí nám přechod do západní zóny.

K oznámené schůzce došlo. V určenou dobu přijela limuzína označená tabulkou CD obsazená dvěma muži. Ti nám řekli, abychom si odložili zavazadla do zavazadlového prostoru a sami abychom si sedli na zadní sedadla. Odjížděli jsme směrem na Prahu a Plzeň. Během cesty jsem si všiml, že jsme sledováni jiným automobilem. Na mně neznámém místě za Plzní jsme se dostali ke křižovatce tvaru Y, kde náš automobil jel rovně a sledující automobil chtěl odbočit vpravo. Na křižovatce se oba vozy octly vedle sebe a ve sledujícím vozidle někdo rychle stáhl záclonku na bočním okně. Na tento moment jsem upozornil muže vpředu a ti mě ubezpečili, že je to běžný doprovod, který při takovýchto akcích využívají. U mě to vzbudilo jen další pochybnosti o celé akci.

Po zmíněném incidentu jsme pokračovali v cestě opět sledování motorovým vozidlem. Po nějaké době, asi 1 hodinu, možná víc, jsme odbočili na lesní cestu, kde nás vůz zastavil, a bylo nám sděleno, že dál budeme pokračovat pěšky s doprovodem, který nás převede až na státní hranici. Při vystupování mně vypadl z kapsy kabátu revolver. Začal jsem po něm pátrat po zemi a na dotaz doprovodu, co hledám, jsem řekl, že zbraň, ten mi odpověděl, nehledejte, už ji nebudete potřebovat. Nicméně jsem zbraň našel a opět jsem si ji dal do kapsy kabátu.

Na místě naší zastávky už čekal mladší muž – 20–30 let, kterému jsme byli předáni s tím, že nás dovede k hranici. Po asi 2 km pěší chůze jsme skutečně došli k závoře, u které stáli z druhé strany dva uniformovaní „Grenzpoliciisté“. Náš doprovod jim oznámil, že jsme uprchlíci, které přivedl. Oba „Grenzpoliciisté“ nás převzali a byli jsme vyzváni česky k odevzdání zbraně, pokud ji máme. Oba jsme odevzdali zbraň a tito „Grenzpoliciisté“ – mladší muži vyšších postav doprovázení oním člověkem, který nás k závoře dovedl, nás dovedli k jakési dřevěné chatě, bez označení, bez osvětlení a uvedli nás dovnitř. Nám oznámil, že se jedná o jejich služebnu. V místnosti, do které jsme byli uvedeni, bylo více lidí, někteří v německých uniformách, někteří v civilu. Tam nás znovu vyzvali, abychom jim odevzdali zbraň, pokud jsme ještě nějak ozbrojeni.

Po zmíněné prohlídce nám jedením (sic) z mužů přítomných v místnosti oznámil, že nás odvedou kousek dál do vnitrozemí na americkou úřadovnu, kde budeme podrobeni předběžnému výsledku a zároveň nám budou vydány prozatímní doklady, které nám umožní pohybovat se po území BRD (tehdy americké kontrolní zóně v Německu – pozn. aut.).

Z této dřevěné boudy jsme byli vyvedeni jedním z mužů, kteří tam byli, do amerického dřípu s řidičem a i s tímto naším doprovodem jsme odjeli asi 2 km lesem k nějaké osamocené vilce, zděné minimálně jednopatrové. Opět byla neosvětlená a neoznačená. Tam jsme byli vyváděni k vystoupení a zavedení do haly v přízemí. Byl nám předložen dotazník s pouze asi 5 otázkami – typu kdo jsme, odkud jsme a proč odcházíme. Po jejich vyplnění a odevzdání nám bylo sděleno, že v krátkém čase budeme pozváni k podrobnějšímu výsledku. Skutečně po několika minutách přišel další člověk, který vyzval Hájka, aby ho následoval do 1. poschodí k výsledku. Já jsem zůstal sedět dole v hale. Asi po 15 minutách odváděl průvodce Hájka dolů po schodech a mě vyzval, abych šel nahoru. Na rovném schodišti jsme se setkali. Na mojí přímou otázku: „Ty už jsi hotov?“ mně vůbec neodpověděl, ani nenaznačil, že by bylo něco mimořádného. Byl to další moment, který zesílil mé pochyby.

Nahore jsem byl uveden do místnosti, kde [v] jednom rohu za stolem seděl muž mezi 30–40 lety, oblečený do americké uniformy, hodnosti neznám. V protějším rohu po úhlopříčce opět za stolem seděl civilista, který později působil jako tlumočnick z angličtiny do češtiny. Když jsem se po místnosti rozhlédl, uviděl jsem jakoby za sebou u dveří na stěně obraz tehdejšího prezidenta Trumana a pod ním amerického vojáka v uniformě a plné zbroji. Já jsem byl usazen ke stolku u civilisty. Důstojník se sehnul, ze země zvedl láhev s nějakým pravděpodobně alkoholickým nápojem a přes tlumočnicka mě vyzval k napití, protože musím být značně unaven. I když jsem odmítal, svoji nabídku přes tlumočnicka ještě asi dvakrát opakoval. V tomto momentu jsem si také promítnul apatii Hájka, když jsme se míjeli na schodišti. Malá poznámka

– „tlumočník“ měl výrazně hebrejskou fyziognomii. Když jsem nápoj kategoricky odmítl, „tlumočník“ lakonicky oznámil: „Tak to by stačilo, můžeme jít.“ „Tlumočník“ mně oznámil, že tedy mohu jít a dovedl mě ke dveřím. Za dveřmi bylo několik mužů, z nichž jednomu mě předal. S ním jsme odcházeli dolů a mně bylo zas divné, že nikde nevidím Hájka.

Vyšli jsme ven, kde čekal opět džíp a ten nás odvezl zpět na tu tzv. strážnici, dřevěnou boudu, o které je zmínka vpředu. Tam, když jsem vstoupil do místnosti, jsem byl okamžitě vyzván: „ruce vzhůru“, znovu prohledán a spoután, normálně s rukama vpředu.

Zároveň mně bylo sděleno, že americké úřady mně neposkytují ochranu a útočiště, protože prověřením u čs. úřadů bylo zjištěno, že jsme pravděpodobně zločinci, a proto že budeme vráceni na československé státní území. Z boudy jsem byl doprovázen zpět k „hraniční závoře“: asi 20–50 m, kde byli dva uniformovaní vojáci. Jeden z nich mě vyzval, abych podlehl závoru, že jí nebude otvírat. To jsem odmítl a došlo k prvnímu střetu. Po opakovaných výzvách jsem se spoutanýma rukama ohnal, když mě nutili pažbami samopalů k podlezení závory. Mým mířeným úderem jsem jednoho z nich zasáhl a na to následovalo mlácení pažbami oběma vojáky. Po tomto úvodu jsem byl odveden, asi 10 m od závoru, kde mi nějaký voják v čs. uniformě oznámil: „Jménem zákona Československé republiky jste zatčen.“ Byl jsem naložen opět do osobního vozu a jeli jsme lesní cestou, a protože se již rozednívalo, snažil jsem se nahlížením ven zjistit, kde se nalézáme. Na tento můj pokus doprovázející voják, který seděl vedle mě, mne několikrát udeřil rukou opatřenou deskou, tak jak jsem později poznal, běžně užívanou při výsleších. Údery měly za následek ztrátu několika zubů.

Po několika km jízdy už po silnici, jsme přijeli do vesnice, kterou nemohu identifikovat a zastavili jsme před budovou, která podle dispozic mohla být služebnou četníků, celníků nebo SNB. Jediné co mohu říct, že se jednalo o budovu v intravilánu vesnice. Byla poschoďová. V budově jsem byl odveden do prvního poschodí do místnosti, ve které jsem byl hlídán jedním příslušníkem SNB. Asi po 1–1,5 hodině jsem byl vyzván k odchodu. Na schodišti bylo rozmístěno asi 5 příslušníků ozbrojených nějakými předměty, kterými jsem byl po celou cestu dolů mlácen.

Venku čekal opět osobní vůz, do kterého jsem byl posazen a připoután dalším poutem k přednímu sedadlu. Z místa jsme odjeli do nějakého městečka. Nemohu jej identifikovat, kde na náměstí zastavili, zvedli kapotu u motoru, aby nebylo vidět od vozidla, vozidlo uzamkli a odešli. Zda na strážnici nebo se občerstvit, nevím. Asi po 10 minutách se vrátili a pokračovali jsme v cestě. Asi po 2 hodinách jsem byl přivezen do Brna.

V Brně jsem byl odvezen do nějaké vily v Pisárkách. Bylo to v oblasti diplomatických a vládních budov. Později po propuštění bylo v této vile, aspoň podle nápisu, učňovské středisko. Místnosti nebyly nijak přestavěny na vězeňské cely, jen drobné úpravy umožňovaly snadnou kontrolu. Abych byl důkladněji zabezpečen, jsem byl spoután řetězem i na nohou, a to tak, že jsem se mohl pohybovat jenom pozvolným posunováním chodidel o půl stopy.

Z této místnosti jsem byl odváděn k prvotním výslechům, nebylo to daleko, zůstával jsem stále poután i na nohou. Prvotní výslechy probíhaly asi 14 dní. Po této úvodní fázi mně bylo sděleno, že protokoly se nezakládají na pravdě a jsou neúplné a proto, že začneme znovu.

Další fáze výslechu už probíhala s využitím „bicího komanda“ vesměs se jednalo o mladší muže kolem 20 let.

Po této druhé sérii výslechů jsem byl opět předvolán k vyšetřovateli, který mi sdělil: „Lžete, voly z nás dělat nebudete.“ Ze zásuvky stolu vytáhl svazek protokolů, ukázal mi je a hodil se slovy: „Tady si to přečti, voly z nás dělat nebudeš.“ Když jsem [v] protokolech zalistoval, zjistil jsem, že jsou všechny podepsány Hájkem. Z předestřených protokolů jsem také zjistil, že tam je řada údajů, které vůbec neodpovídaly pravdě, nadneseně líčil odbojovou činnost v Československu a dokonce obsahovaly i udání na jeho vlastní manželku. Později, když jsem se s Hájkem setkal, vysvětlil mně, že výslechy s ním byly vedeny v angličtině přes tlumočníka a domníval se po celou dobu vyšetřování, že vypovídá americké zpravodajské službě a proto, že se snažil uvést co nejvíce zpráv, o kterých se domníval, že mu pomůžou k snazšímu uchycení v okupační zóně. Po celou dobu výslechu vůbec nezaznamenal, že je vyslýchán StB v Brně. Že byl v Brně, vím z toho, že na chodbě zmíněné vily jsem viděl na věšáku vedle mé cely jednoznačně jeho kravatu. Proto také vím, že byl v Brně už přede mnou.

Po seznámení s výpovědí Hájka, byl se mnou sepisován další, tedy třetí protokol, kde jsem už jen potvrdil známé věci z Hájkova protokolu, popřel nepravdy, které uváděl a nadále zamlčel věci, o kterých dosud StB nevěděla, protože o nich nevěděl Hájek.

Po celkem asi 3 měsíčním věznění v Brně jsem byl také konečně vykoupán, ustrojen zpět do mého civilu a převezen do věznice ve Znojmě, kde měla StB vyhrazeno jedno poschodí v tamní věznici.

Poznámka: Později po odsouzení jsem se od jiného spoluvězně dozvěděl a později i od samotného Hájka dozvěděl (sic), že ještě ve věznici ve Znojmě byl přesvědčen, že je ve věznici v Německu. Ku příkladu každé ráno vyskočil na okno a při pohledu na věže znojemského kostela a proboštství a vůbec starého města prohlašoval – jsme někde v hanzovním městě. Toto jeho přesvědčení trvalo až do okamžiku, kdy jednou ráno dozorce vhodil do cely ručník s českým sdělením: „Připravte se na koupání.“ Teprve v tom okamžiku uvěřil spoluvězni, který mu poukázal na razítko na ručníku Věznice Znojmo. V tom okamžiku si také sám, jak mi později potvrdil, uvědomil, co všechno svojí výpovědí zavinil.

Po přečtení prohlašuje osoba podávající vysvětlení, že záznam souhlasí s obsahem jejího vysvětlení a nežádá oprav ani doplnění

Skončeno v 12.30 hod.

Úřední záznam vyslechl a sepsal:
stržm. Šárka Prouzová
(hodnost, jméno, příjmení)

Čtení a podpisu přítomen:
Ing. Adolf Rázek
(jméno, příjmení, popř. hodnost)

Osoba podávající vysvětlení:
Vincenc Koutník
(jméno, příjmení)²⁷

Archiv autorkey

27 Dokument je opatřen vlastnoručními podpisy Prouzová, Rázek, Vincenc Koutník. Za poskytnutí kopie tohoto záznamu děkuji Ing. Adolfu Rázkovi.

Dokument č. 19*

Wish.
Tajné.

Questionnaire.
Dotazník.
For a Czechoslovakian Subject/.
Pro csl. statni prislusniky/.

1. Name and Surname:
Jmeno a prijmeni: *Marie Štěřbová*
2. Date of Bith:
Data narozeni: *17. IV. 1909*
3. Proffesion:
Zamestnani: _____
4. Last Postal adress in CSR:
Posledne bytem v CSR: *Praha I. Masná 21.*
5. Political views /in any/:
Politická (sic) prislusnost: *Československá*
-
6. Reason for Leaving CSR /state exactly why if Political or otherwise/:
Duvod k odchodu z CSR /zda politicky ci jiny duvod, konkretne uvest/:
politický důvod
7. Have you Relatives in any other coutry where?
Mate v cizine pribuzne, kde?
ne
8. Do you wish to work in any Revolutionary activity egainst the new reside in CSR /in what manner/?
Chcete se zucastnit v cizine odbojove cinnosti proti nynejsi CSR /jakym zpusobem/?
ano
9. Where you in any illegal organisation or active in any way egainst the present regise? State which organistation who is the leader and where are the headquarters, state Briefly their activites?
Byl jste v CSR clenem nejake illeg. organisace neb jinak cinny proti tamnimu zizeni? Udejte o jakou organizaci se jednalo, kdo ji vedl, sidlo a strucne popiste její popis?
Byla jsem členem illeg. organisace. Organizace CiC. Selb.

10. Do you know of any such organisation answer an in Numbar 9.
Znate takovou organizaci? Zodpovezte podle ad 9.

—

11. Where you in conection with any Foreign tepresentative
while in CSR which one? For how leng? and of what charakter
where your conectione?

Byl jste v CSR ve styku s nekterym cizim zastupitelskym
uradem, kterym? Jak dlouho? a jaky charakter nesl vas styk?

—

12. Do you know any Persons in CSR not agreeing with the pre-
sent regime and wishing to ascape across the frontier /state
names and adresses/?

Znate v CSR osoby nesouhlasajici s tamnim zrizenim a majici
v umyslu prip. prchnouti za hranice /uvedte jmena, prip.
blizsi udaje/?

Milan Kvapil t. č. vojín ČSA.

13. Where you giving secret information to the western powers
while in CSR. State how long with whom you were working and
if about industry politice or otherwise?

Byl jste v CSR zpravodajsky cinny ve prospech zapadnich
mocnosti? Udejte, jak dlouho, kde, s kym jste spolupracoval a
zda v prumyslu, politice neb podobne?

ano

14. Do you know of any Persons in CSR giving any such informa-
tion or in any way workung egainst the present regime? /Do
you know of any Persons working for CSR in any foreign
country/?

Znate v CSR osoby pracujici zpravodajsky, neb jinak proti
nynejši CSR, nebo osoby pracujici pro CSR v cizine /uvedte
jmena/?

ano

15. Have you any special information with regards to the Milita-
ry strategice in CSR /e.g.new weapons special training na-
mes of leading officials, etc./?

Mate zvlastni poznatky o CSR branne moci? /Nove zbrane, druh
vycviku, jmena vedoucich dustojniku a pod./?

—

16. Are you in possenssion of any information about ecconomy
/e.g.new industrial Discoueries, new Faktories, Airopplane,
Industry, Ammunituon, etc.?
Mate zvlastni poznatky z hospodarskeho hlediska /prumysl,
nove vynalezy, nove tovarny, letecky prumysl a pod./?

—

17. State your opinion on the Situation in CSR?
Vas nazor na politickou situaci v CSR? /Udejte v % politicke rozvrstveni
obyvatelstva, spokojenost a pod./?

*90 % lidí nespokojených s
režimem komunistyckým (sic).*

I here by Proclais that the above statement is correct and
that i have answered it to the best of my ability.
Prohlasuji, ze vsechny me udaje v tomto dotazniku jsou pravdi-
ve a jsem si vedom trestneho stihani v pripade, ze bych zejména
otazky tykajici se me osoby zodpovedel umyslně nespravne.

Date:
Datum:

Signature:
Vlastnorucni podpis.
Marie Štěrbová

*Archiv bezpečnostních složek, vyšetřovací spis a. č. V-138 MV, Štěrbová Marie a spol.,
Operativní podsvazek č. 1.*

25

26

Wish.
~~Page~~

Questionnaire.
Dotazník.

For a Czechoslovakian Subject
Pro csl.statní příslušníky.

1. Name and Surname:
Jmeno a prijmeni: *Vlasta Štěrbová*

2. Date of Birth:
Data narození: *5. II 1931*

3. Profession:
Zamestnání: *telefonistka*

4. Last Postal address in CSR:
Posledne bytem v CSR: *Praha I Masna 21.*

5. Political views in any:
Politická příslušnost: *Československá*

6. Reason for Leaving CSR state exactly why if Political or otherwise:
Duvod k odchodu z CSR zda politicky ci jiny duvod, konkretne uvest': *Z politických důvodů, naprájemna da obec.*

7. Have you Relatives in any other coutry where?
Mate v cizine príbuzne, kde? *ne*

8. Do you wish to work in any Revolutionary activity against the new reside in CSR in what manner?
Chcete se zúčastnit v cizine odbojové činnosti proti nynejši CSR jakým způsobem? *ano.*

Where you in any illegal organisation or active in any way egait. the present regise? State which arganistation who is the leader and where are the headquarters, state Briefly their activites?
Byl jste v CSR členem nějaké ileg. organizace neb jinak cinný proti tannímu zřízení? Udejte o jakou organizaci se jednalo, kdo ji vedl, sídlo a stručne popiste její popis?
Byla jsem členkou ileg. organizace založené na spolupráci CIC. Organizaci vedl člen CIC Kámen v Telhu. Kámen založil agent CIC L. Kámen

Dvojazyčný dotazník, který v noci ze dne 22. na 23. června 1950 vyplňovala Vlasta Štěrbová na falešné úřadovně CIC poblíž obce Svatý Kříž, okres Cheb v rámci operativní akce s využitím metody „Kámen“*

Zdroj: ABS

#27

10. Do you know of any such organisation answer as in Numbar 9.
Znate takovou organizaci? Zodpovezte podle ad 9.

11. Where you in conection with any Foreign representative while in CSR which one? For how leng? and of what charaktor where your conectione?
Byl jste v CSR ve styku s nekterym cizim zastupitelskym uradem, kterym? jak dlouho? a jaky charakter nesl vas styk?

nebyla

12. Do you know any Persons in CSR not agreeing with the present regime and wishing to ascape across the frontier state names and addresses?
Znate v CSR osoby nesouhlasajici s tavnim zrizenim a majici v umyslu prip. prchnouti za hranice uvedte jmena, prip. blizsi udaje?

ano
Milan Thrapil Zbraslav u Prahy
k. č. vojín ČSA.

13. Where you giving secret information to the western powers while in CSR.State how long with whom you were working and if about industry politice or otherwise?
Byl jste v CSR zpravodajsky cinny ve prospch zapadnich mocnosti? Udejte jak dlouho, kde s kym jste spolupracoval a zda v prumyslu, politice neb podobne?

ano. Tri misice, v Praze jsem spolupracoval.
Spravy byly v ruzn. pol. i prumysl.

14. Do you know of any Persons in CSR giving any such information or in any way working against the present regime? Do you know of any Persons working for CSR in any foreign country?
Znate v CSR osoby pracujici zpravodajsky, neb jinak proti nynější CSR, nebo osoby pracujici pro CSR v cizine /uvedte jmena?

Znate
Anast. Kubis, Praha
Kubis, Praha
Lad. Janos - " -

15. Have you any special information with regards to the Military strategice in CSR e.g. new weapons special training names of leading officials, etc.?
Mate zvlastni poznatky o CSR branne moci? Nove zbrane, druh vycviku, jmena vedoucich dustojniku a pod.?

26
16. Are you in possenssion of any information about ecconomy
'e.g.new industrial Discoueries,new Faktories,Airoplane,
Industry,Ammunituon,etc.?
Mate zvláštní poznatky z hospodarskeho hlediska prumysl,
nove vynalezy,nove tovarny,letecky prumysl a pod.?"

17. State your opinion on the Situation in CSR?
Vas nazor na politickou situaci v CSR? Udejte v ? poli-
ticke rozvrstveni obyvatelstva,spokojenost a pod.?"
*nespokojenost, poměry. Celková
nespokojenost. Terba.*

I here by Proclais that the above statement is correct and
that i have answered it to the best of my ability.
Prohlasuji,ze vsechny me udaje v tomto dotazniku jsou pravdi-
ve a jsem si vedom trestneho stihani v pripade,ze bych zejména
otazky tykajici se me osoby zodpovedel umyslně nespravne.

Date:
Datum: 23. VI 1960

Signature:
Vlastnorucni podpis.

Vlasta Terbová,

ARCHIV BEZ
Zrušen stupeň utajení
ustanovení § 157 odst. 2

22/VI. 1947²³

Milý Bedo.

Dnes se již nalézáme smoji dmon
a s tou dmon co ji vidil v nás,
v besbceí na Americké púde. v
Kimerku. Vyni Ti mohu napast
si jsem pracovala pro hlavní stan

Americký. Tědám Te Bedo bys se
tehé spojil do naší organizace
a pracoval snáma doufám první
se nadmítne.

Nemám více čas naprosti ~~nice~~
ostatní Ti proi psín který se
dovni tento dopis. Poslaji se příště

Yndecm To pdrním

Morie Stěbov
a Vlaste.

Marie Štěrbová s dcerou Vlastou – oběti provokační akce zpravodajské služby ministerstva vnitra s využitím metody „Kámen“ z června 1950 ještě na svobodě

Foto: Luděk Navara – MF DNES ze dne 24. srpna 2013

